...ОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

...рят-Монголой ҮНЭН

...й Бурят-Монголой обкомой, БМАССР-эй Верховно Соведэй, КПСС-эй Улан-Удын горкомой орган.

№ 241 (1841)
ОКТЯБРИИН 11
ВТОРНИК
1955 он

Сэн 20 мүнгэн.

МҮНӨӨДЭРЭЙ НОМЕРТО:

...рузын баян ургаса абагшадай дүй дүршэлые үргэнөөр дэлгэрүүлэе

...лые түргэнөөр хүгжөөхэ, ...мяха, нооһо болон бусад ...дүдые элбэг ехээр абадаг ...тулада колхозууд болон ...тон һаяар, 1—2 жэл соо ...элбэг хүрэхэ бүдүүн ба шэ...эл бэлдэдэг болохо, тиихэ...эй база байгуулха хэрэгтэ ...гол шухала һуури эзэлхэ ...жэ партиин ЦК-гэй январ...умэй заaһан байна.

...бариие бэелүүлэн, респуб...лхозууд, совхозууд болон ...энэ жэлдэ нэлэнхы ехэ га...курузa тарижа ургуулаа. ...н жэлэй дүй дүршэл юу ха...гэхэдэ, энэ культура манай ...рхэ байдалда һайн ургаса ...адаха, малда концентриро...он шэмэтэ тэжээл элбэг ...хэ арга бии болгохо бай...харуулаа.

...за тарижа ургуулха дүй ...багатайшье байгаа һаа, ...н колхозууд, совхозууд ...гол түлэб яһала һайн ур... Энээнэй ашаар мүнөө ...ан лэ кукурузаар нилээд ...даргадаа юм. Иигэжэ ма...шэмые саашадань дээшэ...з арга боломжотой болобо ...Кукуруза хадаа айхабтар ...хоолтой, малые таргалуул...ые һү ехэтэй болгодог эр... тэжээл гэжэ манай кол... тон һайнаар ойлгодог бо... Энээниие иимэ жэшээ дээ...рүүлаябди. Мүнөө зундаа ...рта кукурузые ногоон тэ...огожо үнеэдтэ эдюулһэн ...Тэрэнь үнеэдые ехэ һүтэй ...байгаа. Зэдын аймагай ...сомоной Сталинай нэрэм...оз август соо үнеэдтээ ку...ногоо эдюулжэ, июль һара...оо 47 процентээр ехэ һү ...байна. Иимэ жэшээ олон.

...ликын колхозууд, МТС-үүд ...хозууд саашадаа кукуру...ехээр тарижа ургуулдаг бо...расыень дээшэлүүлхын тү...лдолго гаргаха ёһотой. ...хамта кукуруза тарижа ...аса абагшадай дүй дүршэ...өөр дэлгэрүүрхэ, мүнөө ...араһан алдуу дутуунуудые ...а абаха хэрэгтэй.

...газетын мүнөөдэрэй номер...уза тарижа ургуулагшадай ...толилогдобо. Эдэнэр шэнэ ...ургуулжа байхадаа ажаг...уиэн тухай бэшэнэ. Куку...аа шэниисын лэ ургадаг га...деэшэнтэһэн буурсагуудые ...адаха байна гэжэ мүнөө жэ...дүршэл харуулба. Хэнэй...һээр, үнгэрэгшэ хабарнай ...ээнэйхиһээ онсо илгаатай ...олоо һэн. Зунай эхин һа...рэтэр урданайхидал ааяма ...болоогүй, иигэжэ кукурузын ...а ехэ һаад хэһэн байна. Тии... олон газарта эдеэшэнтэһэн ...уд бии болоо һэн. Жэшээнь, ...Сaнай МТС-эй харьяата ...лхозуудта һүн эдеэтэй боло...сагууд гараа. Тиихэдэ куку...рэнүүд 3—3,5 метр үндэ...а, гектар бүриин 300—400—...тнер силосэй ногоон гараһан ...д олон. Гадна, туршалгын ...астогуудта кукурузын үрэһэн болохо тарянай абтаһан ушар хадаа манай эндэхи эрхэ байдалда энэ культурын һайн ургаса үгэхэ байһые үшөө дахин тодорхойлно гээшэ. Колхозой гэшүүн—новатор нүхэр Пепеляев хоёрдохи жэлээ кукурузын үрэһэ абажа байна. Мүн бусадшье олон газарта үрэһэн абтаһан байха юм. Энээнэй һүүлээр кукурузада этигэжэ ядаха, һэжэглэхэ үндэһэн байна гээшэ гү? Үгы. Гэбэшье, мүнөө зундаа зарим газарта кукурузада дурагүйлхэһэн абари зан гараһан байна. Жэшээнь, бүри үбэл байхаһаа эхилээд яруунынхид, илангаяа Сосновско МТС-эй харьяата зарим колхозойхид «манай эндэ кукуруза ургахагүйл хадаа» гэһэн һэжэгтэйгээр таряад, саашадаа тэрэнэйнгээ тарилгын хойноһоо оройдоо харууһалангүй орхижорхиһон байна. Маленковой нэрэмжэтэ колхоздо кукурузын тарилгые хоёр дахин хахалаад хара таря тариһан ушаршье үзэгдэһэн байна. Мүн иимэрхүү баримта ондоошье аймагуудта үзэгдэһэн байна. Кукурузада дурагүйлхэдэг хүнүүд партиин ЦК-гэй январска Пленумэй тогтоолой удхашанарые гүнзэгыгөөр ойлгоогүй, малай ашаг шэмэ дээшэлүүлхэ гол арга боломжые обёороогүй гээшэ.

Саашадаа кукуруза тарилга бүри үргэдхэгдэхэ байна. Республикын колхозууд, МТС-үүд болон совхозууд жэл бүри энэ культурын тарилгые ехэ болгохо, ургасыень дээшэлүүлхын түлөө тэмсэхэ байна. Тиихэдэ манай эндэхи эрхэ байдалда һаял нютагжажа байһан энэ культурые тарижа ургуулха агротехникэ наринаар сахиха гээшэ тон шухала асуудал мүн. Энэ жэлэй дүй дүршэл дээрэһээ харахада, кукуруза тариха газар зүбөөр олохо, ряд хоорондын элдүүрилгэ хэхэ, ургасадань үтэгжүүлгэ хэхэ гэхэ мэтын асуудалнууд тон шухала удхашанартай байна. Тиимэһээ энэ культура тариха участогаа хабар тарилгын урда тээхэнэ лэ олохо бэшэ, харин мүнөөнһөө шэлэжэ олоод, үбэлдөө бэлэдхэлэй хүдэлмэри ябуулха хэрэгтэй. Колхозуудай правленинүүд кукуруза ургуулгын звенонуудые заатагүй байгуулха, тэдэниие саг үргэлжэ хүдэлгэхэ, үбэлэй сагта полинууд дээрэнь наг шэбхэ болон бусад үтэгжүүлгэ зөөлгэхэ, саһа тогтоолгохо гэхэ мэтын хүдэлмэри хүүлхэ ёһотой.

Энэ жэлдэ агротехническэ заабариие хазагайруулһанай гэмээр зарим газарта кукуруза тиимэ һайнаар ургаагүй байна. Үнгэрэгшэ хабар зарим колхозууд газарай хүрьһэнэй хүсэд (10—12 сантиметр) дулаасаагүй байхадань хуурай газарта тариһан, ургасын хойноһоо харууһа эмхидхээгүй байгаа. Эдэ бүхы дутагдалнуудаа дабтангүйгөөр, саашадаа кукуруза ехээр тарижа ургуулдаг болохын тулада түрүүшынгээ жэлэй үрэ дүнгүүдые согсолхо, түрүүшүүлэй дүй дүршэлые үргэнөөр дэлгэрүүлхэ шухала. Мэргэжэлтэд агрономууд кукуруза ургуулгын агротехникэ тушаа ажаглалта, һанамжаяа хэлэхэ ёһотой. Кукуруза хаа хаанагүй тарижа, ургасыень дээшэлүүлхын түлөө тэмсэхэ гээшэ бүгэдын хэрэг мүн.

БЕРЛИНҺЭЭ ТЕЛЕГРАММА

1955 оной октябриин 6.

Советскэ Социалистическэ Республикануудай Союзай Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ

Николай Александрович БУЛГАНИНДА

МОСКВА

Хүндэтэ нүхэр Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ,

Германска Демократическа Республикын ба Советскэ Социалистическэ Республикануудай Союзай хоорондохи харилсаан тухай 1955 оной сентябриин 20-до Москвада гар табигдаһан Договорой хүсэндөө ороһонтой дашарамдуулан Танай эльгээһэн амаршалгын түлөө үнэн зүрхэнэй баясхалан Танда хүргэхыемни зүбшөөгыт. Энэ Договор хадаа манай хоёр гүрэнэй хоорондо үнинэй тогтоогдоһон хани харилсаае саашадань бэхижүүлгэдэ болон хүгжөөлгэдэ тусгаар удхашанартай байхаһаа гадна, манай оронуудай хоорондоо бүри һайнаар харилсан ажаллаха ябадалда хүргэхэ байна. Уласхоорондын харилсаануудай талаар манай харилсан ажаллалгын уг зорилго хадаа Европодо аюулгүй байдал хамтаараа сахиха үрэ ехэтэй системэ байгуулхада туһалха, тэрэшэлэн эб найрамдалай эбдэгдэхэгүйн тулада бидэнһээ дулдыдаха хэмжээнүүдые абаха ябадал болоно. Энэ хадаа германска арадай национальна интересүүдтэ тон һайнаар зохилдохо байна. Европодо аюулгүй байдалые хамтаараа сахиха системэ байгуулга Баруун Германида һэргээгдэжэ байһан германска милитаризмһаа европейскэ арадуудые болон германска арадые өөрыень хамгаалха түрүүшын арга нүхэсэл болохо байна. Эб найрамдалда дуратай ба демократическа үндэһэ һуури дээрэ Германиие нэгэдүүлхэ зам парижска хэлсээнүүдээр хаагдаһан байна. Энэ системэ тус замые сүлөөлэн сэбэрлэлгэдэ хүргэхэ болоно.

Энэ түүхэтэ Договорые баталалгада Танай үнэн сэдьхэлэй туһаламжын түлөө Советскэ Социалистическэ Республикануудай Союзай Правительствода, Танда, нүхэр Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ, эб найрамдалда дуратай немецүүдэй зүгһөө баясхалан хүргэхые, тэрэшэлэн социализм байгуулха агууехэ хэрэгтэ саашанхи амжалтануудые түйлахыетнай Танда, мүн бүхы советскэ арадта хүсэхые Германска Демократическа Республикын байгуулагдаһаар зургаан жэлэй ой гүйсэхын урда тээ би үнэн зүрхэнһөө хүсэнэб.

Отто ГРОТЕВОЛЬ,
Германска Демократическа Республикын Премьер-Министр.

БЕРЛИНҺЭЭ ТЕЛЕГРАММА

1955 оной октябриин 6.

СССР-эй Гадаадын Хэрэгүүдэй Министр

Вячеслав Михайлович МОЛОТОВТО

МОСКВА

Хүндэтэ нүхэр Министр,

Германска Демократическа Республикын ба Советскэ Социалистическэ Республикануудай Союзай хоорондохи харилсаан тухай 1955 оной сентябриин 20-до баталагдаһан Договорые Германска Демократическа Республикын Арадай Палатын нэгэн дуугаар һайшааһантай дашарамдуулан намда эльгээһэн амаршалгынтнай түлөө, тэрэшэлэн Договорые Советскэ Социалистическэ Республикануудай Союзай Верховно Соведэй Президиумэй эсэслэн батлһанай түлөө минии эгээн лэ үнэн зүрхэнэй баясхалангые хүлеэн абахыетнай гуйнаб.

Германска Демократическа Республикын гадаадынгаашье политикын талаар тэрэнэй хүсэд эрхэ сүлөөтэй байлга Договороор батадхагдаһан байна. Энэ хадаа Советскэ Социалистическэ Республикануудай Союзтай үнэн зүрхэнһөө бэелүүлэгдэдэг бата бэхи ба эбдэршэгүй хани барисаанда үндэһэлэн мүнөө хүрэтэр ябуулжа байгаа гадаадымнай политикын саашанхи хүгжэлтэ боложо үгэхэ байна.

Договор хадаа Европодо эб найрамдалые болон аюулгүй байдалые бэхижүүлхэ хэрэгтэ туһалжа, эб найрамдалда дуратай ба демократическа гүрэн болгон Германиие нэгэдүүлгэдэ туһалха байна.

Доктор Лотар БОЛЬЦ,
Гадаадын Хэрэгүүдэй Министр.

Карантин, хүдөө ажахын ургамалнуудай хоротонтой болон үбшэнтэй тэмсэхэ тушаа советско-хитадай Конвенци эсэслэн баталагдаба

Карантин, хүдөө ажахын ургамалай хоротонтой болон үбшэнтэй тэмсэхэ тушаа Советскэ Социалистическэ Республикануудай Союзай Правительствын, Хитадай Арадай Республикын Правительствын хоорондо 1955 оной августын 16-да Пекиндэ гар табигдаһан Конвенциие СССР-эй Верховно Соведэй Президиум 1955 оной октябриин 8-да Указ гаргажа, эсэслэн баталаа.

Чкаловска областиин колхозууд намарай пар хахалха түсэбөө дүүргэбэ

ЧКАЛОВ, октябриин 7. (ТАСС). Областиин МТС-үүдэй механизаторнууд КПСС-эй XX съездын хүндэлэлдэ зорюулан мүрысэхэ зуураа, колхозуудта ерэхэ жэлэй ургасада хэрэгтэй 2.820 мянга гаран гектар намарай пар хахалжа түсэбөө дүүргэбэ. Түсэбһөө гадуур намарай пар хахалалга үргэлжэлһөөр.

Малай үбэлжэлгэдэ бэлэдхэл

Малайнгаа байрануудые барижа түргэн дүүргэхэ

Малай ашаг шэмые дээшэлүүлхэ хэрэгтэ ниитынгээ адуу малые дулаан һайн байраар хангаха гээшэ ехэ удхашанартай. Энэ асуудал тухайда парти, правительство өөһэдынгөө шиидхэбэринүүд соо анхаралаа горьтой хандуулдаг байха юм.

Энээниие һайнаар ойлгожо, Курумканай аймагай колхозууд адуу малаа һайн, дулаан байрануудаар хангахын түлөө эршэтэйгээр оролдодог болоо. Тиигэжэ мүнөө жэлдэ аймаг дотор барилгын ехэхэн хүдэлмэри ябуулагдана. Жэшээнь, 230 толгой үнеэдэй байха 3 байра, 260 толгой тугалай байха 3 байра, 3000 толгой хонидой 6 байра, кролигуудай байха типовой 1 байра, малшадай байха 40 гэр, 6995 тонно силосэй багтаха 56 башни ба набтар башни, тэжээлэй олон кухни, искусственна үрэжүүлгын олон пункт ба малай бусад барилганууд түхеэрэгдэжэ ашаглалгада оруулагдаа. Тиихэдэ үнеэдэй 10 байра, тугалай 3 байра, хонидой 2 байра, шубуунай нэгэ байра баригдажа, һаяар дүүргэгдэхэ болоо.

Хэрбээ үнгэрэгшэ жэлнүүдэй туршада аймагай колхозууд малай байрануудые хайша хэрэгээр баридаг байһан һаа, мүнөө жэлдэ малайнгаа байрануудые имагтал типовой проектын ёһоор барина. Энэ хадаа малай фермын ажал ехэтэй хүдэлмэринүүдые саашадаа механизацилхада ехэ таарамжатай байха юм. Мүнөө аймагай зарим колхозууд, жэшээлхэдэ, Ленинэй, Калининай, Молотовой, Сталинай болон Хрущевой нэрэмжэтэ колхозууд типовой байрануудтай фермэнүүдээ үргэнөөр механизацилжа байна. Тиимэһээ механизацилга малшадай ажалые нилээдгүй хүнгэдхэхэ, малажалда түрүү аргануудые нэбтэрүүлхэ хэрэгтэ ехэ туһатай байха гэжэ эндэхи колхозууд һайса мэдэдэг болоо.

Фермэнүүдэй ажал ехэтэй хүдэлмэриие бүри үргэнөөр механизацилха арга боломжо хүсэд бии аад, мүнөө жэлдэ аймагай колхозууд олон бэрхэшээлнүүдтэй ушаржа, тэрэ шухала хүдэлмэриие ехэ удаанаар, олон дутуу дундануудтайгаар ябуулжа байна. Юуб гэхэдэ, республикын ажахын зарим организацинууд, тэрэ тоодо Баргажанай МТС колхозуудта муугаар туһална. Бурят-Монголой «Сельхозснабай» конторо 1954 оной декабрь һарада Ленинэй нэрэмжэтэ колхоздо 100 үнеэдэй автоуһалуури олон шухала частьнуудгүйгөөр эльгээгээ. Теэд тус конторошье, Бурмонкоопсоюзшье тэрэ дутуу частьнуудые эльгээхэеэ, мүн колхозуудые моторнуудаар, электротүхеэрэлгэнүүдээр хангахын тулада хэмжээ абанагүй. Тиин колхозуудай худалдан абаһан тэжээл буйлуулдаг комбайнууд, тэжээл буйлуулгын ба бусад элдэб машинанууд хүдэлгэгдэнгүй жэлһээ жэлдэ миин хэбтэжэ байдаг. Баргажанай МТС (директорынь нүхэр Казанцев) харьяата колхозуудтаа фермэнүүдэй дэргэдэ гүнзэгы худагуудые малтажа, ханалжа үгэхэ уялгатай аад, тэрэнээ дүүргэдэггүй байна.

Ниитынгээ малые һайн, һаруул, дулаан байраар хангаха асуудалда зарим колхозуудай хүтэлбэрилэгшэд анхаралаа багаар хандуулна. Жэшээлхэдэ, Кировэй нэрэмжэтэ колхоздо (түрүүлэгшэнь нүхэр Дармаев) томодхогдоһон фермын байра гурбадахи жэлээ баригдажа байна. Энэ барилгын иигэжэ унжагайрһанай шалтагааниинь юуб гэхэдэ, тус колхозой правлени барилгын хүдэлмэриие эмхитэйгээр, зүбөөр хүтэлбэрилнэгүй. Имагтал энэ шалтагаанһаа боложо, эндэхи барилгын бригада бии нэрэтэй аад, барилга дээрэ саг үргэлжэ ажалладаггүй, харин үбһэ, таряа хуряалгын үедэ юрын хүдэлмэридэ хабаадуулагдадаг байна.

Мүн аймагай колхозууд малшадай байра байдалые һайжаруулха, тэдэнэй культурна эрилтэнүүдые хүсэд хангаха асуудалда анхарал оролдолгоёо багаар хандуулна. Малай фермэнүүдэй дэргэдэ культбаза, улаан булан, малшадай гэр байра олоор баригдаха байһан аад, мүнөө тэдэ барилганууд муугаар бүтээгдэжэ байна.

Мүнөө малажалай эгээл харюусалгатай үе— үбэлжэлгын үе дүтэлжэ байна. Үбэлдөө адуу малаа һайн, дулаан байрада байлгахын түлөө аймагай колхозуудай правленинүүд мүнөө баригдажа байһан барилгануудаа түргэн дүүргэхэ, хуушан байрануудаа һайнаар заһабарилха тушаа бүхы хэмжээнүүдые абаха ёһотой.

Г. Шаманов, Курумканай аймгүйсэдкомой түсэблэлгын таһагые даагша.

Малаа яажа ондо оруулха гэжэ һананаб?

Энэ жэлдэ Закаменай аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ колхоз хүдөө ажахын хүдэлмэринүүдые тон эмхигүйгөөр үнгэргэжэ байнхай. Эндэ мүнөө таряа хуряалга үшөө дүүрээгүй, овощь болон хартаабха поли дээрээ хэбтүүлэгдэжэ байна.

Түрүүшын саһанай орожо захалбашье, малай үбэлжэлгэдэ бэлэдхэл захалаадүй байһаар. Малай олонхи байранууд дулаалагдаагүй, задагай хэбтүүлэгдэжэ байна. Үбһэ бэлэдхэхэ түсэбөө арайхан гэжэ 75 процент дүүргээд, колхоз тэжээл бэлэдхэлэй хүдэлмэриие үни хада зогсоожорхёо. Комбайнһаа гараһан солоомо, мэхиинэ хуряагдангүй, полинууд дээгүүр хэбтүүлэгдэнэ. Малаа үбһэ тэжээл дутамагтайгаар, уйтан, хүйтэн байранууд соо хайшан гээд ондо оруулхамнай гэжэ колхозой түрүүлэгшэ нүхэр Филимонов, парторганизациин секретарь нүхэр Балданов гэгшэд һанана гээшэб?

Г. Михайлов.

...СР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ

...дмирал И. С. Юмашевые Ленинэй орденоор шагнаха тухай

...ирал И. С. Юмашевэй жара наһа гүйсэһэнтэй дашарамдуулан, ...э гүрэнэй ба Далайн-Сэрэгэй Флодой үмэнэ тэрэнэй габьяатай ...эмдэглэн, нүхэр **Юмашев** Иван Степановичые **Ленинэй** орденоор ...

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ К. ВОРОШИЛОВ.
СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь Н. ПЕГОВ.

...ква, Кремль.
...5 оной октябриин 8.

...гын колхозууд абаһан уялгаяа дүүргэбэ

...гын аймагай колхозууд (партиин айкомой секретарь нүхэр Эр..., аймгүйсэдкомой түрүүлэгшэ нүхэр Цыренов, уполминзаг нүхэр ...) уялгата ёһоор таряа тушааха түсэбөө дүүргээд, түсэбһөө гадуур ... мянган пүүд таряа гүрэндөө тушааха уялга абаа һэн. Тэрэ уял...магай колхозууд амжалтатайгаар дүүргэбэ. Тиигэжэ байгша ондо ...й колхозууд гүрэндэ түсэбэй ёһоор 18.442 центнер тушааха бай...д, 25.150 центнер эрхим шанартай таряа тушааба.

☆

Ленинградта метрополитенэй нэгэдэхи ээлжээнэй барилга дүүрэхэнь ойртобо. 10,8 километр утатай газар дорохи энэ зам городой баруун урда талын Автовоһоо эхилээд, Кировскэ заводой, Балтийска, Варшавска, Витебскэ вокзалнуудай хажуугаар гараад, Московско вокзал шадарай Восстаниин Талмайда хүрэхэ юм. Трасса дээрэ найман станци баригданхай. Тоннельнүүдынь бэлэн болгогдоо. Мүнөө эскалаторнууд болон бусад түхеэрэлгэнүүд хабсаргагдажа туршагдажа байнхай.

«Восстаниин Талмай» гэжэ станциин гоёолто Агууехэ Октябрьска социалистическэ революциин темэдэ зорюулагданхай.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: «Восстаниин Талмай» гэжэ станциин газар дээрэхи павильон харуулагдана.

ТАСС-эй фотохронико.

☆ ☆

Үрэжэлтэ һайхан таладаннай

„Манай ороной элдэб районуудта кукурузые тарижа ургуулха хүдэлмэри нилээд ехээр ургэдхэгдэхэ зэрг... тарижа ургуулагдадаг байһан газарнуудта кукурузашье эдеэшэжэ шадаха байна гэжэ дүй дүршэл харуул...

☆ ☆

Мүнөө жэлдэ республикын колхозууд болон совхозууд ехэ талмайда кукуруза тарижа, яһала һайн ургаса абаа. Гектар бүриһөө 400—500 центнер кукурузын эшэ намаануудые абахаһаа гадна, эдеэшэнтэһэн буурсагуудые абаһан түрүүшүүл олон.

Кукурузын баян ургаса ургуулһан түрүүшүүлэй дүй дүршэл тухай манай газетын мүнөөдэрэй номерто хэлэгдэнэ.

Залуушуулнай һайн ургаса ургуулаа

Колхознигууд артелиингээ ажахые хүгжөөхэ хэмжээ-ябуулгануудые хараалхадаа мүнөө жэл 88 гектарта таряад, саашадаа жэл бүри кукуруза ехээр таридаг болохо гэжэ шиидэһэн юм.

Мүнөө жэл кукуруза ургуулха тусхай звено эмхидхэгдэһэн байгаа. Звеное даагшаар түрүү колхозник Б. Банзанов табигдаһан юм.

Энэ жэлдэ кукурузые урдань турнепс, хара таряа тарижа байһан газар дээрэ тариһан байгаабди. Кукуруза тариха газартаа түрүүшээр лущени хээд, һүүлээрнь гектар бүридэ 15 тонно наг шэбхэ гаргаад, 20—25 сантиметр гүнзэгыгөөр хахалаабди. Удаань борнойлго хэгдээ. Тарилга хэхынгээ урда тээ хоёр дахин культиваци хээд, тааруулагдаһан культиватораар ряд хоорондоо 70—70 сантиметр үргэнтэйгөөр маркировко хэгдээ. Тиигээд нүхэн бүридэ 3—4 үрэһэ, нэгэ адха минеральна үтэгжүүлгэ хээд, шоройгоор хушаһан байгаабди. Нэгэ гектарта 16 килограмм үрэһэн оруулагдаа. Мүн 1,5 тонно наг шэбхэ, 2 центнер суперфосфат нэмэлтэ тэжээл оруулагдаһан байгаа.

Эртэ таригдаһан, доро газарта ургаса оройгараа. Шииг нойто ехэтэй газарта хүрьһэниинь удаан саг соо дулаасангүй байжа кукуруза ехэ шэнгэнээр гараһан байна. Иимэ участогууд һайнаар элдүүрилэгдэһэн ба харууһалагдаһан мүртөө ургасань бираагүй. Зарим газарта гектар бүриһөө 27 центнер эшэ набша хуряагдаа.

Үндэр боролиг хүрьһэтэй 16 гектар газарта комсомольско-залуушуулай звеногойхидой тариһан кукуруза тон һайнаар ургажа, 3,5 метр үндэр болоод, буурсаглаа. Энэ участок сентябриин 4-дэ хуряагдажа, гектар бүриһөө 450 центнер эшэ набша, 25 центнер эдеэшэһэн буурсаг абтаа. Бусад участогууд дээрэһээ гектар бүриин 90-һээ 310 центнер хүрэтэр ногоон набша хуряагдаа. Колхоз хамта дээрээ кукурузаар 1500 тонно силос даража абаба. Тиин мүнөө жэл колхозой ниитын мал шэмэтэ тэжээлээр гүйсэд шахуу хангагданхай.

М. Неугодников,
Түнхэнэй аймагай Калининай нэрэмжэтэ колхозой агроном.

Тарилгынгаа газарые зүбөөр шэлэжэ олохо

Энэ жэлдэ манай «Улаан Одон» колхоз 150 гектар кукуруза тариһан байгаа. Энээнэйнгээ 60 гектарынь Үдэ гол шадарай шиигтэй, хара хүрьһэтэй газарта майн 18-һаа 23 хүрэтэр, 90 гектарынь Нарин Тала гэжэ хүнгэн хүрьһэтэй наруули, уужам, үндэр газарта майн 23-һаа 30 хүрэтэр таряа һэмди. Кукурузымнай участогууд шэнэ хахалагдаһан пар, зариманиинь гурбадахи жэлээ ашаглагдажа байһан солоомын узуурые хахалһан пар байгаа. Гэбэшье, эдэ хоёр участогуудһаамнай ондо ондоо ургаса абтаа. Нарин Талын участогта хожомшог тариһан кукуруза 200 центнер, зарим газартаа 70—150 центнер ургаса гектар бүриһөө гараа. Харин Үдын голой зарим участогуудта кукуруза оройдоо ургаагүй, ургаһан газартань мүртэй юумэ үлөөгүй. Үдэ гол шадар нүгөөдүүлһээ урид таригдаһан кукуруза бултанһаа һүүлдэ газарһаа бултайһан байна. Харин Нарин Талын кукуруза һайнаар ургажа, 2—3 метр үндэртэй болоо һэн. Тарилгын урда тээ Үдын гол шадарай полидо 300 ашаа наг шэбхэ гаргаһан, Нарин Талын 60 гектарые уһалһан байгаабди. Теэд яахадаа иимэ хоёр ондоо ургасатай байгааб гэхэдэ, Үдын гол шадарай участогай хүрьһэн нойтон аад, удаан гэдэжэ, орой болотор халаагүй, тиимэһээ ургасань ехээр удаарһан байна. Тиихэдэ, манайхид кукуруза түрүүшынхеэ тариһан дээрэһээ олон алдуу эндүү гаргаһан байна. Нэн түрүүн кукуруза тариха хүнүүд тарилгын агротехникэтэй хүсэд танилсуулагдаагүй, сеялкэнүүдые шадажа хүдэлгөөгүй дээрэһээ хожомынь зүб квадрадууд гараагүй. Тиимэһээ хоёр тээшэнь культиваци хэхэ аргагүй байшоо. Мүн нэгэ уурхай соо 2—4 ороoһоной оронд 7—15 орооһон унашанхай байгаа. Тиигээд олсоор унаһан газарта ургасань набтар, үдхэн байгаа һэн. Харин 2—4 орооһотой уурхайн ургамал бүдүүн эшэтэй, үндэр, килограммһаа үлүү шэгнүүртэй байба. Энээн дээрэһээ харахада, кукурузын үндэр баян ургаса абахын тула тарилгын агротехникэ нягтаар сахиха гээшэ угаа ехэ удхашанартай байна.

Энэ жэлдэ манай эндэ хүйтэн хабар боложо, зунай эхин багта бороо хурын багаар ороошье һаань, кукурузын яһала һайн ургаса абаа гээшэбди. Нарин Талын уһалагдаһан участогай кукуруза бүри һайн байба. Манай колхоздо Тимирязевай нэрэмжэтэ Московско хүдөө ажахын академиин хоёр студентнэр-мелиораторнууд практика хэжэ байхадаа, 6 гектар кукурузын хойноһоо тусгаар харууһалһан байна. Тэдэнэр культивациин һүүлээр канаваһаа уһанай һубаг татажа, участогаа нэгэ дахин уһалһан, үтэгжүүлһэн юм. Тэдэнэй ажаглалтын ёһоор, хүрьһэнэйнгөө шиигтэйдэ кукурузын эшэ нэгэ хоногой туршада 6—8 сантиметрээр үндэр болодог байгаа. Энэ участогай ургасые хуряахын урда тээ биологическа талаарнь хэмжэжэ үзэхэдэ, гектар бүриһөө 200 центнер гараха байба. Зүгөөр биологическаар хэмжэгдэһэн ургаса бодото дээрээ абтаһан ургасаһаа һураггүй ехэ байгаа. Юуб гэхэдэ, хуряалгын үедэ кукуруза ехээр гээгдэдэг байна. Эндэхи ургасые хуряахадаа Хориин МТС-эй механизаторнууд шанар муутайгаар ажаллаа гэжэ тэмдэглэхэ хэрэгтэй.

Гадна, кукурузынгаа полиие культивацилхадаа ехэ алдуу гаргаабди. Кукурузын ряд хоорондын 70 сантиметрын тэг дундуур культиватораа ябуулхадамнай, оройдоо 20 сантиметр үргэнтэй газар элдүүрилэгдээд, энэ зурагарай хажуу тээхи хоёр талын 25 сантиметр үргэнтэй газар оройдоо элдүүрилэгдэнгүй үлэшэдэг байгаа. Мүн культиваци хоёр—гурба дахин хэжэ шадаха байһан аад, оройдоо нэгэ тээшэнь, нэгэ дахин хэһэн байнабди.

Саашадаа газарай хүрьһэнэй хүсэд халаһан хойно түргэнөөр, 4—5 хоногой туршада тарилгаяа хэдэг болохо ёһотойбди. Бидэнэр эдэ алдуунуудаа хараадаа абажа, ерэхэ хабар кукуруза тарилгада бүхы анхарал оролдолгоёо гаргахабди. Манай эндэ кукурузын сохом ургажа, үндэр ургаса үгэхэ байһаниинь түрүүшымнай дүй дүршэл, студентнэрэй ажал хүдэлмэри элишэлэн харуулаа.

Кукуруза тарижа, үндэр ургаса абадаг болоо һаа, малдаа хүсэд хүрэхэ тэжээл бэлэдхэхэ дүүрэн аргатайбди. Бидэнэр мүнөө жэлдэ кукурузын эшэ набшаар 4600 центнер силос дараабди. Тиимэһээ кукурузын талмайе ерэхэ жэлдэ 200 гектар хүрэтэр үргэдхэхэ зорилготойгоор тарилгадаа мүнөөнһөө бэлэдхэжэ захалаабди. Саашадаа кукурузын тарилгые улам үргэдхэхэбди. Кукурузаяа бултыень Нарин Талын полидо тарихабди. Эндээ мүнөөнһөө хойшо наг шэбхэ гаргажа обоолхо, уһалууриин системэ түхеэрхэбди. Кукурузын ургаса зүбөөр харууһалхын тула кукуруза ургуулгын тусгаар звено эмхидхэхэбди. Мүн кукурузын өөрын үрэһэтэй болохын тула ерэхэ хабар горшоогхонууд соо рассада ургуулжа, 1—1,5 гектар газарһаа хүсэд эдеэшэһэн буурсагуудые суглуулха һанаатайбди.

Д. Цыбикжапов, Хориин аймагай «Улаан Одон» колхозой түрүүлэгшэ.

☆ ☆ ☆

Алдуу дутуунуудһаа һургаал абаха

КПСС-эй Центральна Комитедэй январска Пленумэй түүхэтэ шиидхэбэринүүдые бэелүүлэн, манай республикын колхозууд энэ жэлдэ орооһото ба тэжээлэй үнэтэ культура болохо кукурузые нёдондонойхидо орходоо арба дахин ехээр тариһан байна. Олонхи аймагууд хэмжээ-ябуулганууд соогоо хараалһан кукуруза тариха түсэбөө үлүүлэн дүүргээ һэн. Республика дотор бүхыдөө кукуруза тариха түсэб 103,5 процент дүүргэгдэһэн байгаа.

Энэ культурые тариха түсэбөө үлүүлэн дүүргэһэн баримта юу харуулнаб гэхэдэ, малайнгаа ашаг шэмые жэл бүри дээшэлүүлжэ байһан манай колхознигууд саашадаа һү, мяха, нооһо, үндэгэ бүри ехээр абадаг болохын тула тон түрүүн элбэг ехэ тэжээл бэлдэдэг болохо гэжэ шиидэһэн байна.

Манай колхознигууд, механизаторнууд болон хүдөө ажахын мэргэжэлтэдэй найдаһан найдабариие кукуруза харюулаа гү? Мүнөө ургасаяа хуряажа абаад, ажалайнгаа түрүүшын үрэ дүнгүүдые гаргаад байхадаа, харюулаа гэжэ лаблан хэлэмээр.

Республикын колхозууд кукурузаяа хуряажа, эшэ намаануудаарнь, буурсагуудаарнь шэмэтэй силос ехээр дараад байна. Энэ силос үбэлэй сагта 15 мянга шахуу үнеэдэй шэмэтэ тэжээл боложо шадаха байна. Тиигэжэ колхозуудай һүнэй-товарна фермэнүүд 25 мянган тонно һү үлүү ехээр абаха аргатай болобо. Илангаяа Түнхэнэй, Зэдын, Сэлэнгын аймагуудай колхозууд кукурузаар ехэ силос даража абаа. Энэ жэлдэ сагай уларилай таарамжагүй байжа, саг сагтаа бороогой ороогүйшье һаань, кукурузын иимэ ехэ ногоон эшэ намаанууд абтаһан байна. Теэд энэ жэлдэ манай республикын колхозуудта кукуруза анха түрүүшынхеэ иимэ ехэ талмай дээрэ таригдаһаншье һаа, тэрэниие ургуулха агротехникэ хүсэд шудалагдаагүй байна бшуу.

Зарим түрүү колхозууд, бригаданууд болон звенонууд сагай уларилай таарамжагүй байгаашье һаань, һайн ургаса ургуулаа. Жэшээлхэдэ, Кяхтын аймагай Калининай нэрэмжэтэ колхоз урдань хахалагдаһан аад, орхигдошоһон боро газар хахалжа, кукуруза таряад, га бүриһөө 385 центнер ногоон эшэ намаануудые хуряаһан байна. Энэ жэлдэ Заиграйн аймагта илангаяа удаан саг соо бороо хурын ороогүй байбашье, республикын суута полевод, Социалистическэ Ажалай Герой С. К. Киселёв 20 гектар газар дээрэһээ га бүриин 150 центнер ногоон эшэ намаануудые хуряагаа. Сэлэнгын аймагай Сталинай нэрэмжэтэ колхоз шэнэ газар дээрэ 44 гектар кукуруза таряад, га бүриин 316 центнер ногоон эшэ намаануудые хуряаһан байна. Зэдын аймагай Маленковой нэрэмжэтэ колхоз 17 гектар болохо кукурузын нэгэ поли дээрэһээ 470 тонно силос дараа гэхэ гү, али га бүриһөө 260 гаран центнер ногоон эшэ намаа хуряаба. Тарбагатайн аймагай Хрущевой нэрэмжэтэ колхозой кукуруза ургуулха звеногойхид уһалагдадаг 7 гектар полиингоо га бүриһөө 300 центнер ногоон эшэ намаануудые хуряагаа. Тиихэдэ Кабанскын аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ колхоз кукурузынгаа 5 гектар талмай дээрэһээ га бүриин 500 центнер ногоон эшэ намаануудые хуряажа, бүри һайн амжалта туйлаһан байна. Кударын аймагай Маленковой нэрэмжэтэ колхоз үргэлжэ ехэ полиингоо га бүриһөө 200 центнерһээ дээшэ ногоон эшэ намаануудые хуряагаа. Энэ колхозойхид 14 гектар талмай дээрэһээ элбэг ехэ эшэ намаануудһаа гадна, 300 гаран центнер һүн эдэтэй буурсагуудые хуряаһан байха юм. Тэрэ полиин гектар бүриһөө дунда зэргээр 20 гаран центнер буурсагууд хуряагдаа. Кударын аймагай Куйбышевай нэрэмжэтэ колхозой сад-огородой бригадын бригадир Г. Д. Пепеляев туршалгынгаа участок дээрэһээ га бүриин 700 гаран центнер ногоон эшэ намаануудые, хүсэд эдеэшэһэн буурсагуудые хуряаһан байна.

Түрүүшүүл иимэ баян ургаса хайшан гээд ургуулааб гэхэдэ, «Байгаалиһаа хайра үршөөл хүлеэгээд һуухагүй, харин тэрээнһээ ходолон абаха—манай зорилго» гэжэ Иван Владимирович Мичуринай зааһан захяагаар кукуруза тариха полинуудаа уридшалан һайнаар шэлэжэ олоһон, үрэһээ агротехническэ эрхим болзорто, шанар һайнтайгаар тариһан, полинуудаа үтэгжүүлһэн, нэмэлтэ тэжээлнүүдые оруулһан, уһалһан ба агротехническэ бусад хэмжээ-ябуулганууудые хэһэн байна. Гадна, кукурузын ургажа байха үедэ ряд хоорондын элдүүрилгэ саг болзортоо хэгдээ, хюруугай унахаһаа урид гээлтэ хоролтодо оруулагдангүй, хуряагдажа абтаа. Кукуруза ургуулагша түрүүшүүл наукын туйлалтанууд болон оронойнгоо түрүүшүүлэй баян дүй дүршэлые ажал хүдэлмэридөө үргэнөөр хэрэглэһэн байна.

Гэбэшье, кукуруза ургуулха хүдэлмэридэмнай энэ жэлдэ ехэхэн алдуу дутуунууд гаргагдаһан байха юм. Тиигэжэ олохон колхозуудта хэмжээ-ябуулганууд соо хараалагдаһан түсэбэй ёһоор ургаса абтаагүй, зарим колхозууд ургаагүй гү, али шэнгэнээр ургаһан полинуудаа зундаа хахалһан байна. Гол алдуунуудай нэгэн юуб гэхэдэ, май, июнь һаранuудта хүйтэн, шииг нойто багатай байхадань, колхозууд агротехническэ хэмжээ-ябуулгануудай бүхы комплексые бэелүүлхын түлөө оролдоогүй. Жэшээлхэдэ, Кударын, Тарбагатайн, Хориин болон бусад зарим аймагуудай олохон колхозууд тарилгын урда тээ кукурузынгаа үрэһэ хүрэнгые гексохлоранаар угаагаагүй байна. Тиигэжэ хорхой шумуулнууд үрэһэндэ хоро хүргөө. Мухаршэбэрэй, Бичурын, Яруунын, Кударын, Кяхтын болон бусад зарим аймагуудай хэдэ хэдэн колхозууд хүсэд дулаасаагүй хүрьһэтэй полинуудта кукурузаяа тариһан байна. Тиигэжэ олонхи үрэһэ хүрэнгэ саг болзортоо ургангүй, газар доро бурьтажа үхөө. Мүн зарим колхозууд элһэлиг хүрьһэтэй муу газарта кукурузаяа тариһан байгаа. Үрэжэл муутай газарта кукуруза тарихада һайнаар ургахагүй байһаниинь мэдээжэ.

Кукурузын олонхи полинууд оройдоошье үтэгжүүлэгдээгүй байна. Курумканай, Закаменай, Ториин, Яруунын болон бусад хэдэн аймагуудай колхозууд тарилгын урда тээ кукурузынгаа полинуудта нютагайшье, минеральнашье үтэгжүүлгэ оруулаагүй.

Республикын МТС-үүд кукурузые квадратно-гнездовой аргаар тарихын тулада тааруулагдаһан юрын, мүн «СКГ-6» гэжэ тусхай сеялкэнүүдээр 39 мянга гаран гектарта тарилга хэһэниинь оройдоол 7 мянган гектар дээрэнь зүб квадрадууд боложо, полинуудые утааша хүндэлөөшэнь ряд хоорондуурнь элдүүрилхэ арга бии болоһон байна. Яахадаа иимэ ушар гарааб гэхэдэ, механизаторнууд, хүдөө ажахын мэргэжэлтэд энэ шухала хэрэгтэ харюусалгагүйгөөр хандаһан байна, тракторна сеялкын агрегадууд һайнаар бэлдэгдээгүй, тааруулагдаагүй байгаа. Бага-Куналейн, Ториин, Хамнигадайн, Баргажанай болон бусад зарим МТС-үүдэй харьяата колхозуудта хоёр тээшэнь элдүүрилхэ полинууд илангаяа бага байба. Энэ ушарһаа ехэнхи тарилгануудта ряд хоорондын элдүүрилгэ механизмын хүсөөр хэхын аргагүй боложо, кукурузын эшэнүүд буртаг үбһэндэ дарагдаһан байна. Теэд ряд хоорондын газарые элдүүрилжэ, зөөлэрүүлээгүй һаа, кукурузын эшэнүүдэй муугаар ургадаг байһаниинь мэдээжэ.

Тэрээнһээ гадна, зарим нютагуудта юундэ муу ургаса ургааб гэхэдэ, кукурузын полинуудай ряд хоорондын элдүүрилгэ оройтуулагдаһан, буртаг үбһэ түүхэ, үлүү эшэнүүдые һугалжа шэнгэрүүлхэ хүдэлмэринүүд саг болзортоо хэгдээгүй байна. Тиихэдэ зарим колхозууд арга боломжотойшье һаа, кукурузынгаа полинуудые уһалаагүй, нэмэлтэ тэжээл оруулаагүй, агротехническэ бусад хэмжээ-ябуулгануудые хүсэд дүүрэнээр үнгэргөөгүй.

Энэ жэлдэ республикын колхозуудта анха түрүүшынхеэ ехэ талмайнууд дээрэ кукуруза таригдажа, түрүүшын жэлэй үрэ дүнгүүдэй харагдаад байхада, манай нютагта орооһото ба тэжээлэй энэ үнэтэ культура һайнаар ургажа шадаха байна гэжэ лаб хэлэмээр. Ойрын хэдэхэн жэл соо республикымнай колхозууд кукурузые үргэлжэ ехэ полинууд дээрэ таряад, баян ургаса ургуулдаг, тиигэжэ малаа шэмэтэ ба концентрированнэ тэжээлээр хүсэд хангадаг болохонь лабтай.

Мүнөө манай зорилго юуб гэхэдэ, энэ жэлэйнгээ алдуу дутуунуудые һайнаар харалсажа, хойто жэлдэ баян ургаса ургуулхын тула ерэхэ тарилгадаа эрхимээр бэлэдхэхэ ёһотойбди.

И. Тимошин, БМАССР-эй Хүдөө ажахын министерствын ахалагша агрономинспектор.

Өөһэдын үрэһэт... болохын түлөө

Кукуруза хадаа орооһото ... жээлэй үнэтэ культура мүн. ... түрүү колхозуудай жэшээгэ... колхоз һүүлэй жэлнүүдтэ кук... үргэлжэ ехэ талмайнууд дээ... даг болоо. Силостэ оруулаг... лээд ехэ ногоон эшэ намаан... ряагданашье гээшэ.

Манай эндэ ургаһан өөрын ... хүрэнгэтэй болохо хэрэгтэйн... доо туһалха зорилгоор би... жэлнүүдтэ жэмэстэ сад соо... руза таридаг болоо һэм. Ку... ургуулха агротехникэтэй та... нютагтахи сагайнгаа улари... раадаа абалсажа, энэ культу... ридаг, зундаа харууһалдаг б... Үнгэрэгшэ жэлдэ багахан ... дээрэ кукуруза таряад, 3 ... саана үндэртэй, томо гэгшые ... гуудтай болоторынь ургуул... Тиигэжэ үрэһэн абтаһан юм.

Харин энэ жэлдэ манай са... дой бригадынхид 11 гекта... рэ үрэһэ хүрэнгэ абахаар ... руза тариһан байнабди. ... мнай 5,6 гектарынь жэмэстэ ... мнай зэргэлээ һэн. Май һ... багаар газарай хүрьһэнэй ... халаһан хойно кукурузынгаа ... квадратно-гнездовой аргаар ... хойшодоо газарайнь хүрьһ... үргэлжэ элдүүрилжэ, бурт... һысень түүжэ, эшэнүүд өөдэнь ... обоолжо байһанай ашаар һа... са ургуулаабди. Гадна, кук... эшэнүүдэй ургажа байха үед... эшэнүүдыень һугалжа абаһ... һалаануудыень тайража ... миин юрын аргаар үрэжүүл... байнабди. Буурсагуудай һэбэ... таһан ба эдеэгээ хатуужуул... нонь гэрэйнгээ газаа асаржа ... мни һайнаар хатаа һэн. Мүн... нээ хэдэ хэдээрнь уяжа холб... лигдэдэг гэр соо байлганабди.

Энэ жэлдэ кукурузын 5 с... рижа, туршалга хэһэмнай ... восточный кремнист-желтый ... гибриднэ сорт бултанһаа үлүү ... байһанаа харуулаа. Энэ ... буурсагуудай ургажа байха ... үрэжүүлгэ хэһэмнай бултад... һэн болгогдоһон байна.

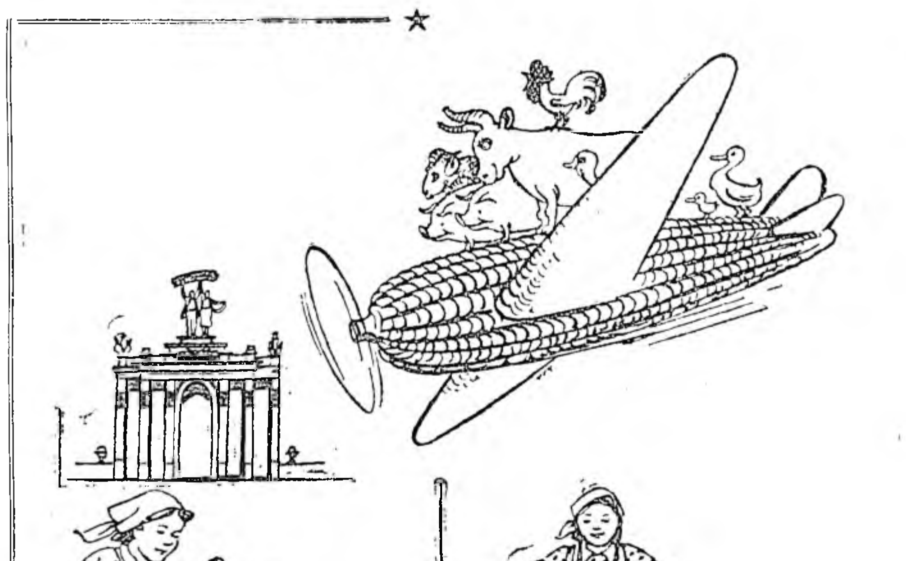
Энэ жэлдэ адагынь тонно ... үрэһэ абаха гэжэ байхадамнай ... байхада саһа бороо орожо, ех... та хээ. Тиибэшье, хойто жэл... таригдаха 4—5 центнер үрэһ... гэ абанхайбди. Харин ерэхэ ... үрэһэ хүрэнгөөр гансашье өө... колхозые хангахаяа оролдох... мүн бусад хүршэ колхозуудта... най эндэ ургуулагдаһан үрэһэ... гэ үгэлсэжэ туһалха зорилго...

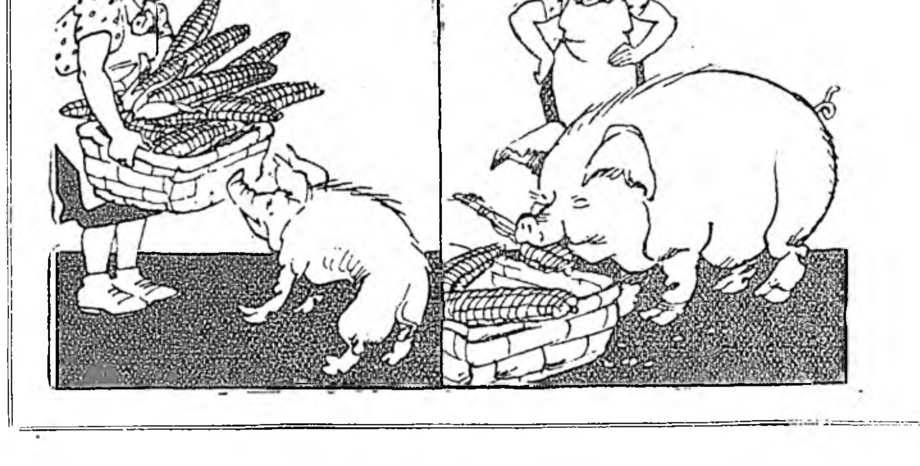
Г. Пепеляев, Кударын а... Куйбышевай нэрэмжэтэ кол... сад-огородой бригадын бри...

Кукуруза ургуулх... тулада оролдол... хэрэгтэй

Манай 33-дахи һургуули ту... гын участогтай юм. Энэ участо... рэ элдэб овощной ба бусад ... ранууд таригдадаг. Үнгэрэгшэ ... май һарын арбаадаар биологи... даг багшынгаа ударидалгаа... квадратна метр газарта ку... тариһан байнабди. Ямар эрх... далда кукуруза һайнаар ургах... жэ шэнжэлэн үзэхэ зорилго... мнай табигдаа һэн. Кукурузы... һонуудые газарта һуулгаад ... жүүлэгдэһэн шоройгоор хуша... ди. Нэгэ хэды хоноод кукур... нэмэлтэ тэжээл оруулһан бай... Мүн энээнэй һүүлээр 3—4 хоно... мэлтэ тэжээл хоёрдохёо ору... гурбадахяа нэмэлтэ тэжээл ... хадаа шоройень зөөлэрүүлһэн... гаабди. Энээнэй һүүлээр кук... мнай сүүдхэ соо 6—7 сантиме... гадаг болоо. Минии һанахада ... рузые түргэ түргэн уһалжа, на... шэбхээр үтэгжүүлжэ байхада... ехэл түргөөр, һайнаар ургаха... на. Августын 20-ёод багаар к... замнай 3,5 метр үндэртэй бол... курузын олонхи эшэдэ 3—4 ... нууд харбажа гараа. Манай Б... Монголдо кукурузын һайнаар ... ха эрхэ байдал дүүрэн бии г... дэ тодорхойлообди. Ерэхэ жэл... куруза тариха дүй дүршэлтэй ... бобди. Мүнөө жэлэйхидэ орхо... курузын бүри һайн ургаса аб... рилготойбди.

Л. Гончарова, юннат... кружогой ...

Москва зориһон зам

КУКУРУЗА:

Табан хушуу малаа
Тахяа, галуу, гахайтайнь —
Сэхэ выставкэдэ абаашаха
Шэмэ, шадал намда бии.

Амтыень абаһанайнгаа һүүлээр...

ГАХАЙ:

Торгон залаа кукурузын
Тоһото ногоон набшаһаар,
Ябтархажа барсайһан
Янтарь шара эдеэгээр
Хараа байса таргалааб,
Дүрюу сало ябталааб,
Арбин гадарни обойгоо,
Арбуузадал монсойгооб.

Дээрэхи зурагынь **Ю. Федоровой,**
Доодохи зурагынь **Ю. Узбяковай.**
ТАСС-эй фотохронико.
Ч. Цыдендамбаевай шүлэг.

Үнэтэ кукуруза нютагжуулаял!

...эзүгэй районуудта кукуруза эдеэшэжэ бираха гээшэ ха гү гэжэ зарим нэгэ хүнүүд этигэжэ ядана. Шэниисын лэ

(КПСС-эй Центральна Комитедэй январска Пленум дээрэ нүхэр Н. С. Хрущевой хэлэн элидхэлһээ).

...никын заабарие ...инаар сахиха

...ашаг шэмэ дээшэлүүлхын, ...үнеэдһээ һү ехээр һаахын ...мэтэ тэжээл—силос ехээр ...эрэгтэй. Тиимэһээ манай ...нин ЦК-гэй январска ...ааһанай ёһоор ехэ газар...а таридаг болохо гэжэ ...байгаа. Энэ жэлдэ 316 гек...уруза тариһан байгаабди. ...гаа кукурузые ургуулхын ...омольско 2 звено эмхид...ом. Нэгэ звеное би хүтэл...Минии хүтэлбэрилдэг зве...гектар талмай даалгагда...ы талмайнгаа гектар бү...аад центнер эшэ набша ...силос болгон дараабди. ...узаяа һайнаар ургуулба...бэшэ. Манай эндэ кукуру...урагаса ургуулжа болохо ...ойлгообди. Юуб гэхэдэ, ...эгжүүлэгдэһэн газарай ку...ргаса жэшээгүй һайн, эшэ...үндэр байна. Жэшээнь, ...Ара гэжэ нютагта 35 гек...уруза таряа һэмди. Тэндэ ...э гаргаһан, минеральна ...э оруулһан байнабди. Тии...и 8 гектар газарта 385 ...шэбхэ гаргаад, һүүлээрнь ...алаа һэмди. Энэ участог...осфат, пеэшэнэй үнэһэ нэ...эл болгон оруулагдаһан ...ггэжэ эндэхи гектар бүри...нтнер ургаса хуряагдаһан

...ын үндэр ургаса хуряахын ...борнойлго, ряд хоорон...рилтэ саг болзортонь, һайн ...ар хэхэ шухала. Теэд ...эри манай эндэ сэхынь ...уугаар ябуулагдаа һэн.

...бар кукуруза бүри ехээр ...хараалнабди. Энэ куль...ын ургаса ургуулхын тула ...ескэ заабаринуудые на...ижа, ургасын хойноһоо ...а һайнаар эмхидхэхээр ха... Мүн ерэхэ хабарай та...гони болзор соо, һайн ша...р хэжэ дүүргэхын тула ...һайса бэлэдхэхэ, поли...иг шэбхэ горьтойгоор гар...ша, үбэлэй сагта саһа тог...элмэринүүдые саг соонь ...эмди. Тиигээд байхадаа ...лхоз ниитынгээ малай эди...ехээр дараха аргатай болс...алһаа продуктнуудые 2—3 ...эр абадаг болохо гэһэн нар...гэй январска Пленумэй ...орилгые болзорһоонь урид ...шадаха байна.

...ан Линхобоев, Сэлэнгын ...ай Тельманэй нэрэмжэтэ ...ой кукуруза ургуулгын звеногой звеньевод.

...о баримтанууд

...то ба тэжээлэй үнэтэ куль...хэ кукурузын тарилгын ...ын 5—6 жэл соо орон до...ургэдхэгдэхэ юм. 1960 он...оторнай 28 миллион гек...уруза таригдаха.

...манай республика дотор ...ура нэлэнхы ехэ талмайда ...г болоо. Энэ жэлдэ рес... колхозууд болон совхо...таран мянган гектарта ку...ряа, хойшо хойшодоо ку...манай республикада жэл ...и улам ехээр таригдадаг ...айна.

...руза хаа хаанагүй ургадаг ...болонхой. Зэдэ-Борьёодо...э-Суулгадашье, Түнхэнэй ...дай хормойдошье, Хори ...ашье, холын хойто Ахада...энэ культура яһала һай...ла.

...жэлдэ Зэдын аймагай бүхы ...кукуруза һайнаар ургуу...лхан Молотовой нэрэмжэ...кукурузаар 1505 тонно си...ан байна.

...ютаг гээшэмнай нилээд...эншэг уларилтай га...Иигэбэшье, Орлигой дун...анин һурагшад туршал...частогта кукуруза тарижа ...ургуулаа. Тэдэнэр үтэг...газарһаа гектар бүрин ...ер силосэй ногоо, үтэгжүү...арһаа 200 центнер ногоо

...ай эндэ мүн кукурузын хү...ээн ороо һон абтадаг. Ку...агай Куйбышевай нэрэм...зой новатор Георгий Де...Пепеляев хоёр жэл удаа...ан болохо кукурузын ороо...байна. Энэ жэлдэ табан ...укуруза таряад, 4—5 цент...абаа.

Кукуруза манай эндэ нютагжаа

Цагаан-Усанай МТС-эй харьяата колхозууд энэ жэлдэ хамтадаа 1375 гектар кукуруза тарижа, муу бэшэ ургаса ургуулаабди. Зүгөөр, үшөө ехэ ургаса абажа боломоор гэжэ энэ жэлэй дүй дүршэл харуулаа. Юуб гэхэдэ, агротехническэ заабаринуудые бултыень сахибал, кукурузын эшэ набша, 500—600 центнер, мүн буурсаг ехээр хуряахаар байгаа. Гектар бүридөө 400 центнер ургасатай участогуудай хажуугаар мүн 100 хүрэхэгүй центнер ургасатай газар үшөөл олон байгаа бшуу. Тиимэһээ кукуруза тариха газарые шэлэн олохо тухай тогтожо хэлэхэ һанаатайбди. Кукуруза хадаа дулаанда аргагүй дуратай ургамал юм. Үрэһэнийнь газарай хүрьһэнэй 10—12 градус дулаан боложо халаад байхада ургажа захалдаг. Тиимэһээ участогуудые наруули, илангаяа хадын үбэрэй, һалхигүй газарта олохо хэрэгтэй.

Кукурузые үндэр газарта, илангаяа добо гүбээдэ тарихада муу. Юуб гэхэдэ, тиимэ үндэр газарай агаар зундаашье һэрюун байхаһаа гадна, тэндэ хүйтэн һалхинай хододоо үлеэдэг дээрэһээ кукуруза муугаар ургадаг, буртаг үбһэндэ түргэн дарагдашадаг юм. Иимэ ушар илангаяа Маленковой нэрэмжэтэ колхоздо, мүн Сталинай нэрэмжэтэ колхозой Баруун Зоно гэжэ нютагай участогта үзэгдөө. Тэндэ ябажа хараһан хүн нэгэ иимэ юумэ обёороо ёһотой. Хадын боорёор өөдөө үгсэхэ бүримнай кукурузын ургаса муудаһан байна. Тиин эгээн үндэр газарай һайса элдүүрилэгдэһэн, буртаг үбһэгүй участогай кукуруза август һарада залаагаа һаял харбажа захалһан байба.

Кукуруза тариха газар шэлэн олоходоо хүрьһэнэй шанарые хараадаа абаха тон шухала. Элдүүрилэгдэхээр зузаан хүрьһэтэй участогуудые олохо хэрэгтэй. Жэжэхэн хайр шулуутай гү, али элһэлиг хүрьһэтэй газарта кукуруза тон һайнаар ургадаггүй байба. Жэшээлхэдэ, «Коммунизм» колхоздо оёортоо хайртай, нимгэхэн хүрьһэтэй газарта кукурузаяа тариһаниинь түрүүшээр аргагүй һайнаар ургажа эхилһэн аад, һүүлдэнь болоходо муудашаһан байгаа. Энэ юун дээрэһээ болооб гэбэл, нимгэхэн хүрьһэтэй газар шииг нойтотой, түрүүшээр түргэн дулааса байгаа. Теэд зузаан хүрьһэтэй участогта таригдаһан кукурузын август һарада аргагүй түргөөр ургажа байхада, нимгэн хүрьһэтэй газарай кукуруза ургахаа болёод, хатажа, наршыжа захалдаг юм.

Иимэ байдал мүн элһэлиг хүрьһэтэй участогуудта үзэгдөө. Тиин кукуруза тариха тон таарамжатай газаргүйдэхэдөө, нимгэн ба элһэлиг хүрьһэтэй участогта таригдаһан кукурузые зунай эхин батта малда эдюулхэдэ таарамжатай байдаг. Юуб гэхэдэ, нимгэн хүрьһэтэй гү, али элһэлиг хүрьһэтэй газарта таригдаһан кукурузын ургаса зунай тэн батта һайн хүрьһэтэй газарайхида орходоо жэшээлэшэгүй һайн байдаг бшуу. Теэдшье, зунай эхиндэ үнеэдтэ кукурузын ногоон эшэ набшаһа эдюулхэдэ һүн ехээр һаагдадаг байна. Жэшээлхэдэ, Сталинай нэрэмжэтэ колхоз август һарада үнеэдтээ кукуруза эдюулһэнэйнгээ ашаар һү 47 процент ехээр һааһан байна. Гэбэшье, зарим колхозууд кукурузаяа сабшангүй эдюулдэг, кукурузынгаа поли дээрэ малаа адуулдаг байба. Энэ тон буруу ябадал мүн.

Хабар үертэ абтадаг голой һужааг газарта кукуруза тарихада угаа зохид. Юуб гэхэдэ, гол горхоной һужаагай хүрьһэн зузааншье, шииг нойтооршье элбэг ха юм. Зүгөөр хүрьһэнэй уһа дутэтэй газарта кукуруза тарихада муу. Жэшээлхэдэ, «Коммунизм» колхозой Майтер гэжэ нютагта набтар газарта таригдаһан кукуруза таригдаһанһаа хойшо өөдэлөөгүй, һүүлэй һүүлдэ наршыжа, хатажа захалһан байха юм.

Набтар газарта эртэ таригдаһан кукурузын ургаса шэнгэн, зарим газарта оройдоошье ургадаггүй гэжэ мүнөө жэлэй дүй дүршэл харуулаа. Гадна, һүүлдэ таригдаһан набтар газарай болон голой һужаагай кукуруза нүгөөдүүлээ хүсэдэг байна.

Цагаан-Усанай МТС-эй харьяата колхозуудта кукурузые майн 12—15 багта тарихада таарамжатай гэжэ һанамаар. Зүгөөр сагай уларилые, эртэ гү ,али орой хабар боложо байһые заатагүй хараадаа абаха хэрэгтэй.

Кукурузые шэнэ гү, али боро газарай нар дээрэ тарихада, буртаг үбһэндэ дарагдадаггүй, тиимэһээ үлүү ехэ элдүүрилгэ хэрэгтэй болодоггүй байна. Гэбэшье, гансал шэнэ ба боро газарта кукуруза тариха бэшэ, харин хуушан газарай хүрьһые зүбөөр элдүүрилээд тарибал, һайн ургаса абтадаг байна. Жэшээлхэдэ, Маленковой нэрэмжэтэ колхоз 17 гектар хуушан газарһаа 470 тонно силосэй ногоон эшэ набша абаа. Мүн Дзержинскиин нэрэмжэтэ колхоз хуушан газарһаа кукурузын үндэр ургаса абаһан байна.

Манай колхозууд кукурузаяа имагтал квадратно-гнездовой аргаар таряа һэн. Теэд ногоон квадрадуудай бии боложо эхилхэдэ, зарим участогуудтань зүб квадрадууд гараагүй. Юундэб гэхэдэ, энээндэ алдуу гаргагдаһан байгаа. Гэбэшье, республикын МТС-үүд квадратно-гнездовой арга зүбөөр хэрэглэжэ шадаха байна. Зүгөөр тарилгада хүдэлхэ хүнүүдые тарилгын техникэ болон заабаринуудтай һайса танилсуулха хэрэгтэй. Олохон МТС-үүд нёдондо иимэ хүдэлмэри, һуралсал эмхидхээгүй байгаа.

Цагаан-Усанай МТС-тэ тарилгын урда тээ табан хоног соо сеялкэшэдэй һуралсал эмхидхэгдэһэн байна. Сеялкэшэд кукуруза тариха механизмуудтай, агротехническэ заабаринуудтай танилсажа, квадратно-гнездовой аргые хүсэд мэдэхэ боложо, колхозуудтаа бусаһан байна. Гадна, зүб квадрадтайгаар тарихын тула сеялкэеэ һайнаар тааруулха шухала. Энэ хүдэлмэри тиимэшье ехэ орёо бэшэ юм. Зүгөөр сеялкэнүүдые хахалагдаагүй газар дээрэ ябуулжа тодхоходо, хэды орооһо, хэр ехэ зайтайгаар хаянаб гэжэ сеялкын бүхы хүдэлмэрине тодорхойлходо эли байдаг. Тиимэһээ Цагаан-Усанай МТС кукуруза хаяха бүхы сеялкэнүүдээ тарилгын урда тээ тааруулһан, шалгажа үзэһэн байна.

«СД-24», «Т8-20» маркын таряанай сеялкэнүүдые кукуруза тарилгада тааруулхада зүб квадрадууд гарадаг гэжэ Боргойн сомоной Сталинай нэрэмжэтэ колхозой дүй дүршэл харуулна. Кукуруза тарихадаа рядууд хоорондонь 70—70 сантиметр зайтайгаар, нэгэ нүхэндэ 3—4 орооһо хаяһан байнабди. Һүүлээрнь газар хоёр дахин элдүүрилэгдээ, мүн зүб квадратайгаар таригдаһан газар утаашаа хүндэлөөшөө элдүүрилэгдэһэн байна.

Кукурузынгаа олонхи участогуудта тарилга хэхэдээ гусенична трактор хэрэглээ һэмди. «СКГ-6» болон тааруулагдаһан сеялкэдэ тодхогдоһон маркернууд «ОТ-54», «СХТЗ-НАТИ» тракторнуудта богонидоног, тиимэһээ рядуудай уулзуурнууд һэлгэлдэдэг байна. Уланuудтай культиваторнуудые хэрэглэжэ, культиваци хэхэ тон шухала. Юуб гэхэдэ, культивацилагдаагүй участогай кукуруза буртаг үбһэндэ дарагдажа, август һарада оройдоо метр тухай үндэртэй болоһон байгаа. Налуу, ташалан газарта культиваци хэхэдэ, культиватор үгсүүр руугаа ташажа, рядуудые гэмтээдэг байна.

Наг шэбхэ кукурузын ургалгада ехэ удхашанартай. Жэшээлхэдэ, Дзержинскиин нэрэмжэтэ, «Коммунизм» колхозуудта наг шэбхээр үтэгжүүлэгдэһэн газарай кукуруза үтэгжүүлэгдээгүй участогайхида орходоо жэшээлэшэгүй һайн байгаа. Ерэхэ хабар кукуруза тариха газар шэлэн олдожо, актаар баталагдаһан байна. Тэдэ участогууднай ехэнхидээ пар, зариманиинь намарай пар юм.

Цагаан-Усанай МТС-эй харьяата колхозууд мүнөө жэлэйнгээ дутуу дундануудые хараадаа абажа, 1956 ондо кукурузын баян ургаса абахаар шиидэнхэй. Колхознигууд кукурузын удхашанарые, ямар ехэ ургаса үгэдэгыень, туһатайень ойлгожо абаа. Кукуруза манай эндэ нютагжажа, хүдөөтэй ажалшадта ехэхэн хүндэтэй болонхой.

В. Вашковец, Цагаан-Усанай МТС-эй главна агроном.
Ф. Лобазеров, Зэдын аймагай «Коммунизм» колхозой агроном.

Молотовой нэрэмжэтэ колхозой (Зэдын аймаг) Тихон Степанович Вершининэй хүтэлбэрилдэг кукуруза ургуулха звено үндэр ургаса ургуулаа. Энэ звено 112 гектар тарилгынгаа гектар бүриһөө ногоон набша 300 центнерһээ доошо бэшэ хуряаһан байна.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: нүхэр Вершинин участогайнгаа хажууда эдеэшэһэн буурсагуудые баряад байна. **И. Яхногой** фото.

Түгнэ-Суулгадашье кукуруза ургаха!

Манай колхоз малажалайнгаа талаар Мухаршэбэрэй аймаг соо томохон колхоз гэжэ тоологдодог. Теэд ниитынгээ малһаа ашаг шэмэ тон багаар абанабди. Юундэб гэхэдэ, элдэб янзын тэжээл багаар бэлэдхэнэбди. Илангаяа малай ашаг шэмые үнэхөөр дээшэлүүлхэ шэмэтэ тэжээл багаар бэлдэгдэнэ. Ороной түрүү колхозуудай жэшээгээр бидэнэр энэ жэлдэ анха түрүүшынхеэ нимэ ехэ талмай дээрэ, 325 гектарта кукуруза тариһан байнабди. Кукуруза түрүүшынхеэ тариһан байбашье, зарим үргэлжэ ехэ полинууд дээрэһээ бараг һайн ургаса хуряагдаа. Жэшээлхэдэ, Хаягай шэлэ гэжэ газарай 53 гектар дээрэһээ га бүриин 180—200 центнер силосэй ногоон абтаһан байна. Эндэхи полинуудай зарим газарта буурсагууд бии болоо һэн.

Эндэ хайшан гээд бараг һайн ургаса ургуулагдааб гэхэдэ, нэгэдэхеэр, уһалууриин газар байгаа, хоёрдохёор, нүхэр Цыбикжаповай хүтэлбэрилдэг тарянажалай бригадынхид кукурузынгаа полинуудые һайнаар элдүүрилһэн, зундаа харууһа һайнаар хэһэн байна. Энэ бригадынхид мүн зарим полинуудтаа минеральна болон нютагай үтэгжүүлгэнүүдые оруулһан байгаа. Теэд тарянажалай бэшэ бригадынхид энэ шухала хэрэгтэ анхаралаа табяагүй, кукурузынгаа полинуудта түрүүшын үлэрһөө эхилэн харууһа хээгүй дээрэһээ тон муу ургаса ургуулаа. Нүхэр Шултумовай хүтэлбэрилдэг тарянажалай бригадынхид Зүүн шэлэ гэжэ газарта аяар 70 гектар кукурузынгаа тарилгые үхүүлээ. Мүн тарянажалай нэгэдэхи бригадада ургаса абтаагүй полинууд бии.

Энэ жэлэй дүй дүршэл дээрэһээ харахада харууһа, элдүүрилгэ һайнаар хээ һаа, манай Түгнэ-Суулгын таладашье кукурузын баян ургаса ургуулжа болохо байна. Манай колхознигууд энэ жэлэйнгээ алдуу дутуунуудые хараадаа абажа, хойто жэлдэ тарилгынгаа бүхы полинууд дээрэһээ баян ургаса хуряахань лабтай. Энээнэй тулада мүнөөнэй бэлэдхэжэ захалха шухала.

Тэжээлэй энэ шухала культурые түрүүшынхеэ тарижа байһан хадамнай МТС-эй мэргэжэлтэдэй манда ехэ туһаламжа үзүүлхэ ёһотой байһаниинь мэдээжэ. Теэд мэргэжэлтэдэй зүгһөө зохихо туһаламжа үзүүлэгдэнэгүй гэжэ тэмдэглэхэ хэрэгтэй. Кукурузымнай полинуудай эреэлжэ, соохорлон ургажа байхада Суулгын МТС-һээ манай колхоздо хүдэлмэрилдэг агроном нүхэр Аханов ямаршье хэмжээ абадаггүй, һанаа амар ябадаг һэн. Саашадаа мэргэжэлтэд тарилгада бэлэдхэлһээ эхилээд, кукурузын хуряагдажа дүүрэтэр бүхы хүдэлмэрине өөрынгөө нарин хиналта шалгалта доро абаха ёһотой. Мүнөө хүдөө ажахын хүдэлмэринүүд дүүрэжэ, колхознигуудай сүлөөтэй болоод байхада кукуруза ургуулха агротехникэтэй хүнүүдые үргэнөөр танилсуулха шухала. Энэ хүдэлмэридэмнай хүдөө ажахын мэргэжэлтэд бодото туһаламжа үзүүлхэ ёһотой.

П. Хадалов, Мухаршэбэрэй аймагай Ворошиловай нэрэмжэтэ колхозой түрүүлэгшэ.

Эдеэшэнтэһэн буурсагууд абтаа

Үнгэрэгшэ хабартаа, тарилгын урда тээ манай колхозой тарянажалай бригада бүхэндэ кукуруза ургуулха тусхай звенонууд бии болгоггдожо, колхознигууд урдань гол түлэб ороноймнай урда областьнуудта ургуулагдадаг энэ культурые хайшан гэжэ манай шэрүүн хүйтэн уларилтай Байгал шадар тарижа ургуулха тухай заабаринуудтай танилсаһан байгаа. Нютагтаа кукуруза ургуулха агротехникэтэй агрономой хүтэлбэри доро танилсахаһаа гадна, бидэнэр МТС-тэ үнгэргэгдэһэн семинарта ябаһан байнабди.

Семинарай һүүлээр хэдэхэн үдэрэй үнгэрөөд байхада кукуруза тариха саг болоо һэн. Уридшалан бэлдэһэн полинууд дээрээ минии даажа байдаг 7 хүнһөө бүридэһэн звеногойхид механизаторнуудтай хамта тарилга хэхэеэ гараһан байнабди. Ябашье зүб квадрадууд болгожо, үрэһээ һуулгахын тулада, контрольно шугам дээрэ өөрөө байха гэжэ шиидээ һэм. Теэд орооһоной сеялкын буруугаар тааруулагдаһан дээрэһээ зүб квадрат гаража үгөөгүй һэн. Хамта 120 гектар талмай дээрэ кукуруза али болохоор таригдажа дүүргэгдэһэн байна.

Тарилга хэхэ газараа уридшалан үтэгжүүлээ һаа, мүн зундаа нэмэлтэ тэжээл оруулаа һаа, һураггүй ехэ ургаса абтаха байна гэжэ бидэнэр энэ жэлдэ хүсэд ойлгообди. Юуб гэхэдэ, манай звено тарилгынгаа талмайн зарим хубида туршалга хэжэ, бага багахан талмайнууд дээрэ адуунай аргалаар, хониной хорголоор, наг шэбхын шүүһээр, үнэһөөр амин аминдань үтэгжүүлгэ оруулһан байгаа. Ингэжэ үтэгжүүлгэ оруулһан газарһаамнай га бүриһөө 360 центнер хүрэтэр силостэ хэршэгдэхэ ногоон хуряагдаа. Илангаяа наг шэбхын шүүһээр үтэгжүүлһэн газарта һайн ургаса ургуулагдаһан байна. Адуунай аргал хониной хоргол хоёроор үтэгжүүлгэ оруулһан газарта, оройдоо үтэгжүүлээгүй газарайхида орходоо үлүүшье һаа, кукуруза биража һайнаар ургаагүй. Гектар бүриһөө 250—300 центнер эшэ намаанууд хуряагдаһан байна. Харин ганса үнэһэ оруулһан газарһаа үшөөшье доошоо, гектар бүридэ 200—240 центнер ногоон эшэ намаанууд абтаа. Тиимэһээ органическа болон минеральна үтэгжүүлгэнүүдтэй хамта гол түлэб наг шэбхын шүүһэ оруулалсахада һайн гэжэ ойлгобобди.

Кукурузын эшэнүүдэй газарһаа булталхын урда тээ, ургажа гараһан хойнонь бидэнэр механизаторнуудтай хамтадаа полинуудаа борнойлһон байнабди. Тариһанаймнай һүүлдэ 17 хоноод байхада түрүүшын эшэнүүд газарһаа бултайжа, 5 хонохолоороо жэгдэрэн гараһан байха юм. Теэд хабар орой, зунай эхин һаранuудта бороо оронгүй, гандуу байжа, кукурузамнай саашадаа муугаар ургаа һэн. Муугааршье ургажа байгаа һаань, манай колхоздо хүдэлмэрилдэг агроном нүхэр Гончаровагай туһаламжаар, механизаторнуудые асаржа, кукурузынгаа полинуудые ганса утааша руунь культивацилаа һэмди. Нэгэ жэгдээр таригдаагүй дээрэһээ зарим эшэнүүдынь культиваторай анзаһанда орошодог, гэмтэдэг байгаа. Гандажа байһан ургамал тэрэ саанаа культиваторта һэндүүлхэдээ хосорхонь ааб даа гэжэ һанахада элдүүрилһэнэй һүүлдэ 5—6 хоноод һэргэшэдэг, бүри һайнаар ургадаг байба. Харин бусад бригадынхид бороо оронгүй, кукурузынгаа гандажа байхада урмаа таһаржа, ряд хоорондын элдүүрилгэшье хэнгүй, буртаг ногоонуудтань даруулжархиһан байха юм. Жэшээлхэдэ, нэгэдэхи бригадынхид аяар 140 гектар кукурузынгаа тарилгые буртаг үбһэндэ даруулһан байна. Тиигэжэ тус бригадын полинууд дээрэ кукурузын эшэнүүд таруугаар, набтархаар ургаа. Зарим эшэнүүдынь арайхан гэжэ метр хахад тухай үндэртэй болоо. Харин бороо орожо захалаад манай зарим полинуудай кукурузын эшэнүүд сүүдхэ соо 8—10 сантиметрээр ургажа байгаа һэн. Тиин июлиин 20 багаар зарим эшэнүүд хоёр метр үндэртэй болоод байгаа һэн. Тиигэжэ хуряагдаха үе болотороо кукурузын эшэнүүд 3 метрһээ дээшэ үндэртэйгөөр ургаһан байна. Бүхы полинууд дээрэмнай барагсаан һүн эдеэтэй буурсагууд ургаа һэн. Хуряалгын үедэ хүдэлмэришэд дутажа, яарал тэбдэл болоод, ехэнхи буурсагууд ногоон эшэ намаануудтаяа хамта силослэгдэһэн байна. Тиибэшье, ашаанай 5 машинаар дүүрэн буурсагууд гахайн-товарна фермын газаа асарагдажа, силослэгдээ. Энэ жэлдэ колхознай хамта 1505 тонно һайн шанартай силос кукурузын эшэ намаануудаар даража абаа. Һайнаар хэгдэһэн баншнуудэлеваторнууд соо силос дарагдаа.

Энэ жэлэй дүршэл дээрэһээ харахада манай Зэдэ-Борьёодо кукуруза һайнаар ургаха, мүн үрэһэ хүрэнгэ абажа боломоор байна. Хойто жэлдэ баян ургаса ургуулхын тулада ерэхэ тарилгадаа мүнөөнһөө бэлэдхэжэ захалха ёһотойбди. Хүсэд хүрэхэ үрэһэ хүрэнгэ захюулжа асарха, нютагай болон минеральна үтэгжүүлгэнүүдые ехээр бэлэдхэхэ, үбэлдөө полинууд дээрээ саһа тогтоохо гэхэ мэтын хүдэлмэринүүдые эртээнһээ хэжэ эхилхэ хэрэгтэй. Хойто жэлдэ бидэнэр га бүриһөө силостэ оруулагдаха ногоон эшэ намаануудые 400—500 центнер, эдеэшэнтэһэн буурсагуудые 30 центнер хүрэтэр абахын түлөө тэмсэхэбди.

Т. Вершинин, Зэдын аймагай Молотовой нэрэмжэтэ колхозой тарянажалай 2-дохи бригадын кукуруза ургуулха звеногой звеньевод.

СССР-эй Верховно Соведэй делегациин Югославида ошоод байһан тушаа

КРАГУЕВАЦ, октябриин 7. **(ТАСС-эй тусхай корр.).** СССР-эй Верховно Соведэй делегаци үсэгэлдэр Тополуһаа гаража, Парачин ороод, тэндэ бүд нэхэдэг фабрикада хүрэһэн байна. Парачинай үйлсэнүүдтэ городой хүн зон олооороо гаража, Верховно Соведэй делегациие амаршалаа.

Советскэ Союзһаа ерэһэн айлшадай фабрикада дүтэлхэдэнь хүүгэд баглаа сэсэгүүдые барьяад угтаа. Заводой хажууда суглараһан хүдэлмэришэд Верховно Соведэй депутадуудые альга ташан угтаһан байна.

Фабрикын директор Слободан Чирич советскэ парламентарьнуудые фабрикын түүхэтэй, үйлэдбэритэй танилсуулаа. Фабрикын хүтэлбэрилэгшэдтэй хамта ябажа делегаци бүхы цехүүдыень хараа. Тус фабрика дайнай дүүрэн сасуу национализацилагдаһан байгаа. Һүүлэй жэлнүүдтэ ажалай журам бэхижээ, үйлэдбэриин процесс һайжараа, голодоһо гаралга бага болоо гэжэ директор С. Чирич заагаа. Мүнөө үедэ хүдэлмэридэ голодоһо гаргалга үгы шахуу болоһон байна. Советскэ Союзай захилые фабрикамнай дүүргэжэ байна гэжэ директор ехэ омогорхолтойгоор хөөрэө.

Фабрикада ерэһэнэйнь түлөө делегацида С. Чирич үгынгөө түгэсхэлдэ баясхалан хүргөө.

Зол жаргалтай ерээдүйнгөө түлөө тэмсэлдэ ехэ амжалтануудые туйлахыень фабрикын коллективтэ хүсэхэ зуураа, делегациие хүтэлбэрилэгшэ А. П. Волков иигэжэ хэлээ: Югославида ерэһэнһээ хойшо тон ехээр баясажа байһанаа дамжуулха үгэшье олохонь бэрхэтэй байна. Юун дээрэһээ иимэ ехээр баясанабибди гэхэдэ, Советскэ Союзай арадуудта Югославиин арадууд тон ехэ талархалтайгаар хандана. Ажалда ба эрхэ сүлөөдэ дуратай Югославиин арадта советскэ хүнүүд үнэн зүрхэнһөө хандадаг юм гэжэ би найдуулха байнаб. Булимтарагшадта эсэргүүсэн хамта тэмсэлэн тэмсэлээр батадхагдаһан энэ хани барисаае советскэ хүнүүд тон үндэрөөр сэгнэнэ.

Парачинһаа СССР-эй Верховно Соведэй делегаци кабельна завод харахаяа Светозареводэ ошоһон байна. Энэ заводые югославска залуушуул бариһан байгаа. Тус завод 1954 ондо хүсэд бэшээр ашаглалгада үгтэһэн юм. Мүнөө заводой зарим цехүүдтэ түхеэрэлгэнүүд тодхогдожо үргэлжэлүүлэгдэһээр. Заводой гол кадрнь залуушуул юм.

Заводой директор Воин Бабич заводой инженернүүдтэй хамта Советскэ Союзай делегациие предприятиингаа цехүүдтэй танилсуулаа. Депутадууд хүдэлмэришэдтэй хаа хаанагүй хөөрэлдэдэг байба. Заводой хүтэлбэрилэгшэдэй мэдүүлһэнэй ёһоор түүхэй эдэй дутадаг дээрэһээ заводой үйлэдбэриинь хүсэнэй хахадынь мүнөө үедэ ашаглагдадаггүй байна. Заводой машинанууд болон станогуудай 60 процентнь эсэгэ орондоо бүтээгдэһэн түхеэрэлгэнүүд юм.

Цехүүдые хараһанайнь һүүлээр заводто обед болоо.

Заводто ерэһэнэйнь түлөө, Югославиин залуушуулай болон югославска бүхы арадай омгорхол болоогшо энэ залуу предприятиие СССР-эй Верховно Соведэй депутадуудай ехээр һонирхоһонойнь түлөө СССР-эй Верховно Соведэй делегацида заводой директор обедэй үедэ баясхалан хүргөө.

Делегациие тон халуунаар угтаһанайнь түлөө СССР-эй Верховно Соведэй депутат О. И. Иващенко заводской коллективтэ делегациин зүгһөө баясхалан хүргөө.

Удаань Верховно Соведэй делегаци югославска герой-город—Крагуевац городто ошоһон байна. Фашистска террорһоо наһа барагшадта зорюулан Крагуевацда бодхоогдоһон памятнигай болон Югославиие сүлөөлхын түлөө наһа бараһан сэрэгшэдэй хүүр дээрэ Советскэ Союзай делегаци веногуудые табяа.

Городые фашистска булимтарагшадһаа сүлөөлхын тулада Югославиин арадай-сүлөөлэлгын армиин частьнуудтай хамта дайлалдажа наһа бараһан советскэ сэрэгшэдтэ памятник энэ памятнигһаа 15 метрын газарта бодхоогдоһон байна. Тэрэнэй дэргэдэ советскэ делегаци мүн лэ венок табяа.

Венок табиһанайнгаа һүүлээр делегациин зарим гэшүүд Крагуевац шадар байдаг задругта (кооперативта), нүгөөдэ бүлэгынь—медицинскэ һургуулида ошоһон байна. Делегациин нилээд олон гэшүүдынь «Красное знамя» гэжэ Югославиин тон томо сэрэгэй заводые харахаяа ошоо.

Верховно Соведэй депутадуудай заводой элдэб цехүүдтэ ороходонь, тэдэниие хүдэлмэришэд нэрьемэ альга ташалгаар угтаһан ба хөөрэлдэһэн байна. Советскэ Союзай алдарта токарь СССР-эй Верховно Соведэй депутат Сталинска шангай лауреат П. Б. Быков нэгэ станогой хажууда хөөрэлдэнэ. Тэрэниие тойроод хүдэлмэришэд олооороо суглараа. Хүдэлмэриингөө дүй дүршэл тухай нүхэр Быковэй хөөрэхые хүдэлмэришэд анхаралтайгаар шагнаа. Хүдэлмэришэн-токарь Демьян Арсеньевичтэй Быков адресуудаа андалдан абалсаа. Тэдэнэр бэшэг абалсажа байхабди гэжэ бэе бэеэ найдуулаа. Ондоо нэгэ цех соо нүхэр Быков токарь Павел Благоевичтай адресуудаа андалдан абалсаа.

Заводые хараһанайнгаа һүүлээр Верховно Соведэй депутадууд «Красное знамя» заводой хүдэлмэришэнэй соведэй заседани дээрэ байлсаа.

Верховно Соведэй делегациие халуунаар угтаһанайнь түлөө заводой хүтэлбэрилэгшэдтэ болон сугларһан бүхы хүнүүдтэ заводһоо бусахынгаа урда тээ советскэ парламентска делегациие хүтэлбэрилэгшэ А. П. Волков баясхалан хүргөөд, шэнэ Югославиие байгуулгадаа саашанхи амжалта туйлахыень заводой коллективтэ хүсэһэн байна.

Советско-финляндска хэлсээе Финляндиин президент Ю. К. Паасикиви эсэслэн баталаа

ХЕЛЬСИНКИ, октябриин 7. (ТАСС). Хани барисаан, харилсан ажаллалга ба харилсан туһалалсалга тухай 1948 оной апрелиин 6-да баталагдаһан Договорой хүсэндөө байха болзорые һунааха тухай Советскэ Социалистическэ Республикануудай Союзай ба Финляндска Республикын хоорондо баталагдаһан Протоколые, мүн далайн-сэрэгэй база болгон Порккала-Удд территориие хэрэглэхэ эрхэһээн Советскэ Союзай арсаһан ба энэ территори дээрэһээ советскэ зэбсэгтэ хүсэнүүдые гаргаха тухай Советскэ Социалистическэ Республикануудай Союзай ба Финляндска Республикын хоорондо 1955 оной сентябриин 19-дэ Москвада баталагдаһан Хэлсээе Финляндска Республикын президент Ю. К. Паасикиви мүнөөдэр эсэслэн баталаа.

Үнгэрэгшэ амаралтын зунай спортивна сезонии[...] гада зорюулагдаһан «[...] Монгольская правда» [...] нэрэмжэтэ эстафетэ у[...] дэбэ. Эстафетэдэ [...] һайндуранай спортивна[...] ствонууд, һургуулинууд[...] кумүүд болон инстит[...] спортивна коллективүүд[...] далсаа.

Арбан этаптай 4298 [...] эстафетэдэ түрүү һуур[...] хын түлөө эрид шанга[...] сөөн болоо. Урилдааны[...] гүүдэй ёһоор эхэнэрнүү[...] даһаа 65-дахи һургуули[...] манда түрүү һуури эзэл[...] шуулэй дундаһаа «Бу[...] ник» обществын суглу[...] мал команда түрүүлһэн[...]

Мүрысөөнэй һүүлээр [...] Монгольская правда» [...] редакторай орлогшо нү[...] шанский түрүү һуури[...] эзэлһэн командануудт[...] жуулгын кубогууд ба[...] тануудые барюулаа.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: мү[...] дэ түрүү һуури эзэлһэн[...] вестник» обществын сугл[...] дамал команда.

Л. Хайдуровай [...]

Английска хүдөө ажахын делегаци Москвада бусажа ерэбэ

Газартаряалангай, загаһа барилгын ба эдеэ хоолой министерствын парламентска секретарь Джордж Ньюджент түрүүтэй английска хүдөө ажахын делегаци Советскэ Союз соогуур аяншалаад, Москвада бусажа ерээ. Делегациин зарим гэшүүд Краснодарска хизаарай болон Кавказай хүдөө ажахытай танилсаа. Бусад гэшүүдынь амаралтын байшангуудта болон санаторинуудта, Крымскэ областиин, Ростовой болон Сталинградай промышленна предприятинуудта, захиргаанай эмхи зургаануудта хүрэһэн байна. Делегациин составта орожо ерэһэн эрдэмтэд Ленинградта, Киевтэ болон Одессэдэ хүрэжэ, научно-шэнжэлэлгын институдуудые болон туршалгын станцинуудые хараһан байна. Делегациин үсөөхэн гэшүүд шэнэ газар элдүүрилжэ байһан районууд соогуур аяншалаа.

СССР-эй Хүдөө ажахын министерствын болон СССР-эй Совхозуудай министерствын харюусалгатай хүдэлмэрилэгшэдтэй делегациин гэшүүд октябриин 7-до уулзаа. СССР-эй Хүдөө ажахын министрын орлогшонор П. С. Кучумов, А. М. Левикий, СССР-эй Совхозуудай министрын орлогшо В. В. Мемнонов, РСФСР-эй Хүдөө ажахын министрын орлогшо В. С. Погорелов болон Хүдөө ажахын болон Совхозуудай министерствонүүдэй бусад хүдэлмэрилэгшэд, хэблэлэй түлөөлэгшэд хөөрэлдөөндэ хабаадалсаа.

СССР-эй Хүдөө ажахын министрын орлогшо П. С. Кучумов айлшадые амаршалха зуураа, Советскэ Союз соогуур аяншалхадаа хаража һонирхоһон юумэ тухайгаа хэлэжэ үгэхыень тэдэниие гуйһан байна.

—Манай делегациин гэшүүдые хаа хаанагүй хүндэтэйгөөр айлшалуулһыень хамагай түрүүндэ тэмдэглэхые бидэнэр хүсэнэбди,—гэжэ делегациие толгойлогшо Джордж Ньюджент хэлээ.

Бидэнэр танай орониие тон ехэ һонирхолтойгоор шэнжэлэн хараабди. Аяншалгада ябаад байхадаа, танай оронай байгаалиин баялигай тон ехэ байһые, газарайтнай хүрьһэнэй үрэжэлтэй байһые бидэнэр һонирхоһон байнабди. Танай ажахынуудай таряалангай газарай буртаг үбһөөр дарагдаагүй байһыень бидэнэр бултадаа хараабди. Гэбэшье, газарай хүрьһые хододоо үрэжэлтэй байлгаха асуудал танайда шиидхэгдээгүй байна гээшэ ха. Жэшээлхэдэ, Украинын болон Кубаниин газарай хүрьһэн органическа бодосуудаар баялиг байна. Гэбэшье, хүрьһэнэйнь бүридэл хубилжа үрэжэл багатай боложо байһыень минии нүхэд ажаглаһан байха юм. Тиихэдэ элдүүрилэгдэжэ байһан шэнэ газар дээрэ иимэ ушар үзэгдэнэгүй.

Хүдэлмэриин хүсэ хэрэглэхэ тухай асуудалда тогтожо хэлэхые би хүсэнэб. Манай һанамжаар хадаа орооһо таряа ургуулдаг газарта ажал хүдэлмэри яһала һайнаар механизировалагдаһан байна. Зүгөөр, малажалда гар ажал дан ехээр хэрэглэгдэнэ гэжэ бидэндэ һанагдана.

Ажахынуудай тон ехэнүүд байһые Дж. Ньюджент тэмдэглээ. Манай һанамжын ёһоор ажахынуудай үнгэрмэ ехэнүүд дээрэһээ тэдэниие хүтэлбэрилхэдэ бэрхэтэй болодог, тиимэһээ хүтэлбэрилэгшэдынь агрономууд шэнгеэр ажаллажа шадахагүй, харин захиргаанай хэрэг эрхилхэ баатай болодог байна. Ажахынууд ехэнүүд байһан дээрэһээ, тэдэнэй хүтэлбэрилэгшэд ажалай олон процессүүдые һайнаар шэнжэлэн мэдэжэ шаданагүй гэжэ бидэнэр тоолонобди.

—Кукурузын ургасатай болон энэ культурые тарилгатай минии нүхэд танилсаһан байна. Юрэнхы дээрээ энэ хэрэг һайнаар табигданхай гэжэ тэдэнэр тоолоно. Зүгөөр, ажахынуудтатнай гибриднэ үрэһэнэй багашагаар хэрэглэгдэдэг байһые тэдэнэр тэмдэглэһэн байна. Гандадаг районуудта люцернэ тарибал кукурузаһаа дутуугүй, тэжээлэй талаар хаража үзэбэл, тэрээнһээ дээрэ үрэ үгэжэ магад гэжэ бидэндэ һанагдана гээд Ньюджент саашань хэлээ.

Делегацинуудые бэе бэедээ эльгээлсэлгын, мүн шоурааараа уулзажа, хани харилсаа байгуулгын аша туһые үгөөрөө хэлэхэнь бэрхэтэй байна гэжэ түгэсхэлдэ Ньюджент мэдүүлээ.

Ленинградта болон Украинада ошоод ерэһэн эрдэмтэдые толгойлогшо профессор Дж. Сандерс удаань үгэ хэлэхэдээ, адуу малай тэжээлдэ белогууд дутамаг байна, тэжээл бэлэдхэлгэдэ болон тэрэниие ууралтуулгада хүдэлмэриин хүсэн даншье ехээр гаргашалагдана гэжэ бидэнэр ажаглаабди гээд хэлэһэн байна.

Шотландиин фермерүүдэй национальна союзай түрүүлэгшэ, Дж. Маршалл үгэ хэлэхэдээ, хартаабха квадратно-гнездовой аргаар тарилга үрэ ехэтэй байна гэжэ тэмдэглээ.

Англиин болон Уэльсын фермернүүдэй национальна союзай түрүүлэгшэ сэр Джеймс Тернер Кубаниин хүдөө ажахытай танилсаһан байгаа. Тэрэ иигэжэ хэлээ:

—Советскэ хүнүүдэй гайхамшагта габьяа тэмдэглэхые хүсэнэб. Дайнай үедэ удаа удаагаар алишье талын гарта ороһон городуудые бидэнэр хараабди. Тэдэниие һэргээхын тулада ямар ехэ хүдэлмэри хэгдэһыень хаража үнэншэһэн байнабди.

Тус тус ажахынуудай хоорондоо мүрысэлгын ехэ ашатай туһатай байһыень бидэнэр һонирхообди. Саашань, советскэ гахай үсхэгшэдэй туйлалтануудые тэмдэглээ.

(ТАСС).

ЗАҺАБАРИ[...]

Манай газетын октябр[...] номерой нэгэдэхи нюурт[...] доһон «Гүрэндэ мяха ех[...] даг болохын түлөө» гэһ[...] түрүүшын мүрые «Зунай [...] дэ малай гарахын» гэжэ [...] шахые, мүн гурбадахи [...] лилогдоһон «Байгалай т[...] журналай хоёрдохи ном[...] гэһэн статьягай 4-дэхи ко[...] роһоо арбадахи мүрые [...] «однако», «худо» гэжэ [...] шахые гуйгдана. Алдуу[...] корректор нүхэр Цыдып[...] тохогдобо.

КАНАДА

(Справка)

Канадын Гадаадын хэрэгүүдэй министр Лестер Пирсон Советскэ Союзда ерээд байна.

Канадын гүрэнэй ажал-ябуулагшад мүнөө жэлдэ манай орондо нэгэтэ бэшэ ерээ. Сентябрь һарада Канадын загаһанай промышленностиин министр Джеймс Синклер Москвагаар, советскэ Дальна Востогой хэдэн районуудаар ябаа һэн. Һаяхан СССР-тэ Канадын хэдэ хэдэн эрдэмтэд айлшалһан байна.

Тиихэдэнь, манайшье советскэ хүнүүд һүүлшын һаранууд соо Канада ошожо ерэһэн байна. Һаяын үдэрнүүдтэ советскэ хүдөө ажахын делегаци Канадаһаа бусажа ерэбэ. Советскэ артистнуудай гастрольнуудшье Канадада ехэ амжалтатайгаар үнгэрөө.

Ондо ондоо общественнэ байгуулалтатай гүрэнүүд амгалан тайбан ажабайжа шадаха юм гэһэн Советскэ Союзай политикые СССР-эй ба Канадын арадуудай хоорондохи энэ харилсаан гэршэлнэ. Дүрбэн гүрэнүүдэй правительствонуудые толгойлогшонорой Женевскэ зүблөөнэй һүүлээр уласхоорондын түгшүүрилэй зарим тэды һуларжа байха үедэ арадуудай иимэ харилсаан хадаа бэе бэеэ һайса мэдэхэ ба гүрэнэй хоорондохи харилсаае бэхижүүлхэ хэрэгтэ туһална. СССР Канада хоёрой ургамалай болон байгаалиин бусад эрхэ байдалай адлирхуу байһан ябадал эдэ оронуудай экономико ба культурые хүгжөөхэ хэрэгтэ энэ харилсаае тон ашагтай һайн болгоно.

Канада хадаа Советскэ Союзда адли ехэнхидээ хойто зүгэй газартай орон юм. Тэрэнэй газарынь США-гэй газарай хойто хилэһээнь эхилжэ, Хойто мүльһэтэ океанай эрье хүрэдэг. Канадын газарайнь хэмжээн 9,9 миллион квадратна километр болодог. Тиимэһээ газарайнгаа ехэ багаар Канада СССР-эй удаа байжа, дэлхэй дээрэ хоёрдохи һуури эзэлнэ. Гэбэшье, зонойнь тоо олон бэшэ —оройдоо 15 миллион хүн юм. Канадын зоной олонхинь газарайнгаа урда хубида, Холбоото Штадуудай хилэһээ 500-гаад километр хойшоо ажаһуудаг. Бүхы гол шухала промышленна центрнүүдынь баһа энээгүүр оршодог юм. Зонойнь олонхи (48 процент шахуунь) анхандаа Англиһаа гараһан, гурбанай нэгэ хуби—Франциһаа, 5 шахуу процентнь — славянска оронуудһаа гараһан байха юм.

Канада элдэб ашагта малтамалнуудаар ехэ баян. Эндэ түмэрэй руда, шулуу нүүрһэн, нефть, үнгэтэ металлнууд, асбест ба атомна энерги үгэдэг гол зүйл—уранай руда гэхэ мэтэ ашагта малтамалнуудаар ехэ элбэг газарнууд бии.

Канадын газарай ехэнхи хубинь ой модотой. Тэрээнэй база дээрэ модо болбосоруулдаг ба саарһа үйлэдбэрилдэг хүсэ ехэтэ промышленность байгуулагдаһан байна.

Канадын гол мүрэнүүд богоһо шулуутай ба айхабтар түргэн урадхалтай тула уһанай хүсэ ехээр үгэжэ шадаха байна.

Канада британска империин доминион гэжэ тоологдодог. Англиин капитал үнгэрэгшэ үенүүдтэ Канадын хүгжэлтэдэ шухала үүргэ дүүргэһэн байна. Теэд дэлхэйн хоёр дайнай хоорондо ба дэлхэйн хоёрдохи дайнай үедэ Америкын капитал Канада руу улам ехээр шурган орожо, Англиин капиталые Канадын экономикын хэдэ хэдэн һалбариһаа нилээд түрижэ гаргаһан байна. Холбоото Штадууд Канадын гадаадын худалдаа наймаанда гол һуури эзэлнэ. Канада хилын саанаһаа оруулдаг бүхы товарнуудай дүрбэнэй гурбан хубииень Америкын Холбоото Штадуудһаа оруулна. Мүн өөрынгөө экспортын хахадһаа ехэ хубииень США руу гаргадаг.

Промышленна талаараа Канада эгээн ехээр хүгжэһэн гүрэнүүдэй нэгэн болоно. Никель, титан, платина ба асбест малтан абалгаар Канада бүхы капиталистическэ оронуудай дунда түрүүшын һуури эзэлдэг. Уран, алта ба алюмини абалгаар хоёрдохи һуури, цинк абалгаар—гурбадахи, туулга ба зэд абалгаар—дүрбэдэхи һуури эзэлдэг. 1953 оной тоо мэдээнүүдэй ёһоор, Канада жэл бүри 4 миллион тонно шахуу булад үйлэдбэрилдэг, 15 миллион тонно шулуу нүүрһэ, 10 миллион тонно нефть малтан абадаг юм. 1953 ондо Канадада хахад миллион шахуу автомашинанууд бүтээн гаргагдаа.

Канадада хүдөө ажахын продукцинуудые түбхын түрүүн шэнииисэ хилын саана ехээр гаргадаг. Гэбэшье, һүүлшын үедэ США-гэй зүршэлдэдэг болоһон дээрэһээ Канада хүдөө ажахын продукциие гадаадын худалдаа наймаанда гаргалта улам бүри ехэ бэрхэшээлтэй ушарна.

Захиргаанай байгуулгын талаар Канада доторойнгоо ажабайдалай асуудалнуудые өөрөө шиидхэхэ эрхэтэй 10 провинцинуудһаа нэгэдэдэг.

Англиин королева Канадын гүрэниие толгойлно гэжэ тоологдодог. Тэрэнэй түлөөлэлгөөр Канадада генерал-губернатор табигданхай. Теэд бодото дээрээ генерал-губернатор Англиин королевын нэрээр али нэгэн шиидхэбэри гаргахадаа Канадын правительствын гү, али премьер-министрын дурадхалаар гаргадаг байна.

Канадын парламент хуули гаргаха эрхэтэй юм. Тус парламент хоёр палатаһаа бүридэнхэй. Арад зоноор һунгагдадаг палатань общинын палата гэжэ нэрэтэй, тиихэдэ сенадай гэшүүд правительстваар бүхы наһан соогоо байхаар томилогдодог. Англиин парламентаар 1867 ондо шиидхэгдэһэн «Британска Хойто Америка тухай хуули» Канадын конституцинь гэжэ тоологдодог.

Общинын палатын бүгэдэниитын һунгалтада эгээн олон голос абаһан парти Канадын правительствые байгуулдаг юм. Мүнөө үедэ либеральна парти хууляа гартаа барьяад байна. Тус партиин хүтэлбэрилэгшэ Луи Сен-Лоран мүнөө Канадын премьер-министр юм.

Либеральна партитай зэргэ Канадын политическэ аренэ дээрэ үшөө гурбан буржуазна парти: консерваторнуудай парти, баруунай социалистнуудай парти, социально-кредидэй парти хабаадалсана. Тим Бак гэгшын хүтэлбэрилдэг «Хүдэлмэришэдэй прогрессивнэ парти» Канадада коммунистическэ идейнүүдые ябуулдаг байна.

Канадын правительство Хойто-атлантическа пактын эдэбхитэй хабаадагшадай нэгэниинь юм. Тиимэ дээрэһээ тус орон зэбсэгжэлгын ехэ программые бэелүүлжэ байна.

Канада зэбсэгжэлгэдэ хабаадалсажа, гүрэнэй бюджет соохи сэрэгэй гаргашын хубиие эрид ехэ болгоо. Сэрэгэйнь гаргаша бүхы бюджетнэ гаргашануудайнь 40 процент шахуу болодог. Тэрэнэй эсэстэ налогууд нилээд ехэдэжэ, Канада зарим тэды экономическа бэрхэшээлнүүдтэй ушарба.

Канадын экономико гадаадын худалдаа наймаанһаа ехэхэнээр дулдыдадаг. Теэд «хүйтэн дайнай» хойшолон, дэлхэйн худалдаа наймаае хизаарлалга хадаа Канадын гадаадын худалдаа наймаа хүгжөөлгэдэ ехэ бэрхэшээл тохёолдуулна. Хойто-атлантическа блогой гүрэнүүдэй үүсхэһэн, худалдаа наймаанай талаар газаашалан хизаарлалгаһаа боложо, Канада өөрынгөө продукциие социалистическэ лагериин оронуудта худалдаха аргагүй шахуу байха юм. Тэрээнһээ боложо, Канадын хүдөө ажахыешье, мүн промышленностиин зарим һалбаринуудшье нилээд ехэ бэрхэшээлнүүдтэй ушарна.

Канадын фермернүүд ба промышленнигууд экономическа холбоо барисаануудые үргэдхэжэ, Советскэ Союз, Хитадай Арадай Республика ба арадай демократиин бусад гүрэнүүдые оруулалсаад, бүхы оронуудтай худалдаа наймаа хүгжөөхэ гэһэн эрилтэнүүдые табина. Хитадай Арадай Республикые гүрэн болобо гэжэ мэдэрхые ба Нэгэдэмэл Нацануудай Организацида тэрээнэй хуулита эрхыень бусаахые эриһэн хүдэлөөн Канадада бүри шангадажа байна.

Дүрбэн ехэ гүрэнүүдые толгойлогшонорой Женевскэ зүблөөнэй һүүлээр уласхоорондын түгшүүрилэй зарим тэды һулаҏуулга Канадада ехэ баяртайгаар угтагдаба. Канадска арад советскэ арадтай ба бусад гүрэнүүдэй арадтай эбтэй байхые, бүхы оронуудай хоорондохи харилсаа бэхижүүлхые, уласхоорондын түгшүүрил саашадань һуларуулхые ехээр хүсэжэ байна. Канадын парламентска делегациие Советскэ Союзай уриһан ушар Гадаадын хэрэгүүдэй министр Л. Пирсо[...] тэ ошоһон тухай мэдээс[...] надын олониитээр ба хэбл[...] тэ һайшаагдаба.

«Глоб энд мэйл» гэжэ [...] ээзэд баяшуулай бодолы[...] талжа байһан газетэ [...] «Росси ошожо, хаража[...] зэргэтэй» гэжэ бэшэ[...] «Пирсонэй хойноһоо [...] хүнүүд ошохо гэжэ бидэ [...] бди. Росси иимэ уряалнуу[...] тайгаар угтаха, өөрынгөө [...] бидэ баһа уряалнуудые [...] ёһотойбди» гэжэ газетэ са[...] гэлжэлүүлнэ. «Оттава дж[...] зетэ Москвада Пирсонэй о[...] туһа хүргэхэ» гэжэ онсо т[...] Консерваторнуудай парти[...] бэрилэгшэ Дрю, социал-д[...] ческа партиин хүтэлбэрил[...] дуэлл гэгшэд Пирсонэй [...] ошохые һайшааха зуураа, [...] тическэ лагериин оронуудта[...] ложо байһан харилсаае [...] хүгжөөхэ гэжэ Канадын п[...] ствые уряалһан байна.

Москва ошохынгоо урда [...] тавада Л. Пирсонэй пресс-[...] ци хэһэн мэдээсэлнүүдһээ [...] сэл зорилгонуудынь элир[...] Советскэ Союз Канада [...] хоорондохи худалдаа найм[...] шань үргэдхэхэ арга бол[...] тухай, хоёр оронуудай хоор[...] та холбоо байгуулха тухай [...] нуудаар хөөрэлдөө хэхэ хүс[...] гаа тэрэ мэдүүлһэн байна.

Советскэ олониигэ Кана[...] рэнэй элитэ ажал-ябуулаг[...] лые һайшаан угтажа, хоё[...] дай хоорондохи ойлголсо[...] жаруулхын тула али бүхы[...] нүүдые өөрынгөө талаһаа [...] на.

А. Огоро[...]

Редактор Д. Л. ЛОБС[...]

Адрес редакции: г. Улан-Удэ, ул. Ленина, 26. Телефоны редакции: редактора — 46-32, заместителя редактора—32-74, отв секретаря — 27-37, партийной жизни, сельского хозяйства — 47-59, пропаганды и переводов — 3[...] культуры и быта, промышленности—34-05, местной информации и писем — 24-74, корректорская — 32-67, бухгалтерия 37-32. Для междугородных переговоров — 16.

Н—00586. Типография министерства Культуры Бурят-Монгольской АССР. Зак. № 5[...]